

LIChAMELIJKE OPVOEDING

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LIChAMELIJKE OPVOEDING

Topic: LO2, mag het iets meer zijn?

Jaargang 94

Het KVLO-schoolsportprogramma

6 oktober 2006

Programma studiedag praktijkonderwijs

Certificering sportactieve scholen

11

www.kvlo.nl

Science, géén fiction

Professionele coaching- en analysesoftware en de bijbehorende hardware.

Video in de les, Video in mijn les?
 Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken?
 Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn
 lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen!
 Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een
 tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen???
 Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen
 worden...en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2

Dat is misschien wel handig

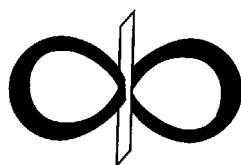
Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgouden 20, 2353TA Leiderdorp
 servicelijn: +316 41767989, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL

**IS DAT KIND
 OVERBEWEEGLIJK?
 DRUK EN ONHANDIG?
 'ACHTER' MET SCHRIJVEN?**

**DE OORZAAK KAN EEN
 BEWEGINGSACHTERSTAND ZIJN.**

Het Centrum voor M.R.T. in Drunen start in het schooljaar 2006/2007
 een **oriëntatiecursus** en een **opleiding**

MOTORISCHE REMEDIAL TEACHING

Beide cursussen zijn bestemd voor eenieder, die beroepsmatig
 belangstelling heeft voor Motorische Remedial Teaching.
 De oriëntatiecursus laat mensen kennis maken met deze
 problematiek bij kinderen en de opleiding is bedoeld voor
 diegenen, die MRTer willen worden of MRT in hun beroep willen
 integreren.

De **Oriëntatiecursus** start in januari 2007 op dinsdagavond.
 De cursus is op 10 avonden.
 De kosten bedragen € 300,-

De **Opleiding** start in januari 2007 en duurt tot juli 2008.
 De opleiding vindt plaats op donderdag; dertig avonden
en op 6 woensdagen
 De kosten bedragen € 1.550,-

CENTRUM VOOR MRT

Jeanne Smits
 Cursuslocatie: BS, De Wegwijzer Drunen
 Kantoor: v.Doorenstraat 18 5038 VK Tilburg
 Telefoon 013 - 5368043
 e-mail mrt-jeannesmits@hetnet.nl

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

**De nieuwste generatie zaalscheidingen
 Trenomat Acoustic®**

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in **alle** zaal delen door **nieuw** akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT
 DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn B.V.
 Postbus 32
 2420 AA Nieuwkoop
 Tel: (0172) 57 97 20
 Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

INHOUD

TOPIC: LO2, MAG HET IETS MEER ZIJN?

Sinds 1998 kent ons vak een examenprogramma voor havo en vwo. In 2003 zijn de eerste pilotscholen begonnen met het programma voor het vmbo. In deze LO wordt extra aandacht besteed aan die examenprogramma's. Harry Stegeman inventariseert en somt op wat er dit jaar al is verschenen op LO2-gebied en dat blijkt best veel te zijn. En dan in het kader van dit topic iets meer, ook van praktijk.

- 7 HET KEUZE-EXAMENVAK LO2 IN HAVO, VWO ÉN VMBO / *Harry Stegeman*
- 10 INVOERING LO2 IN VMBO TOEGESTAAN / *Chris Mooij*
- 24 SOFTBALLEN IN LO2 / *Eric Swinkels*
- 28 LO2 ATLETIEK 4 HAVO/VWO / *Marc van der Heuvel en Jaap van 't Hoff*

17

PRAKTIJK

- 29 Het evenwicht is zoek
Henk Breukelman
- 24 Softballen in LO2
Eric Swinkels
- 28 LO2 atletiek 4 havo/vwo
Marc van der Heuvel en Jaap van 't Hoff

De artikelen zijn te downloaden op www.gymleraren.nl

12

CERTIFICERING SPORTACTIEVE SCHOLEN PO EN VO

Het aantal scholen dat voldoet aan de eisen om gecertificeerd te worden als 'sport-actieve school' neemt snel toe. In het afgelopen schooljaar waren er 38 VO-scholen en negentien basisscholen die een schildje aan de deur mochten hangen.
Aernout Dorpmans

14

HET KVLO-SCHOOLSPOORTPROGRAMMA

De tijd vliegt. Het is een cliché, maar wel waar. Aan het eind van dit schooljaar staan voor de vijfde maal de KVLO-schoolsportfinales onder de vlag van Mission Olympic, samenwerkingsverband tussen KVLO, NOC*NSF en Coca-Cola, gepland.
Oscar Erken

34

DE ZESDE ALO

Neen, het is geen fout. Er is sinds dit schooljaar een zesde ALO. Hebben we er dan al niet genoeg? Uiteraard begin je zo'n nieuwe opleiding niet zomaar. Na een uitgebreid voortraject, met de nodige onderzoeken naar levensvatbaarheid, kon worden gestart met het Instituut voor Sport- en Bewegingsstudies, onderdeel van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN).
Lars Borghouts

RUBRIEKEN

Eerste pagina 5 De IRP-praktijk 39 Aan de bak in het vak 41 Boeken 44 Laatste pagina 46 Afdelingen/agenda 47

EN VERDER

Cursus EHBO voor leerkrachten / *Martin Merkelbag* 9 De Twentedagen / *Leo van den Wijngaart* 16 Vakbondscontributie verrekenen met brutoloon / *Jilles Veenstra* 31 Studiedag bewegingsonderwijs in het praktijkonderwijs / *Alien Zonnenberg* 32 ClubExtra; een herstart? / *Joost Hes* 36 Heel Nederland danst / *Nanette Hoogendoorn* 38 De anders actievendag / *Servé Reitera* 40 Ondertekening convenant in Den Haag / *Hans Dijkhoff* 42 De basis onder een mooi document / *Ingerlise Kooijman* 43

Zwerfsport:

**Dé specialist in
actieve werkweken!**

Kijk nu op onze VERNIEUWDE website voor:

- Schoolskireizen in Oostenrijk en Frankrijk
- Zeilkampen in Nederland en actieve werkweken in Nederland of België
- Actieve werkweken elders in Europa

Contactgegevens Zwerfsport:

Tel: +31 (0) 23-56 28 370
Fax: +31 (0) 23-56 52 986
E-mail: info@zwerfsport.nl

WATERSPORT

Zeilen, golfsurfen, raften en meer!
Werkweken met avontuur, actie,
spanning en het verleggen van
grenzen!

Vanaf: € 39,- per leerling

Informeer naar de mogelijkheden

OUTDOOR

**Nederland? Belgische Ardennen?
Georges du Verdon? Of bijvoorbeeld
Slovenië?**

Kies uw perfecte uitvalsbasis dichtbij huis
of verder weg voor uw werkweek!

Vanaf: € 89,- per leerling

Informeer naar de mogelijkheden

WINTERSPORT

**NIEUW in ons aanbod:
Schoolskireizen in Oostenrijk en
Frankrijk...**

Vanaf: € 239,- per leerling

Informeer naar de mogelijkheden

Waardevolle programma's door intensieve begeleiding en betrokkenheid van instructeurs
is waar Zwerfsport Outdoor belang aan hecht!

Voor meer informatie: **www.zwerfsport.nl**

Lancyr
Elswout
assurantiën & financiën
nva lid

**Collectief
ziektekosten**

**KVLO
pakket
polis**

[• auto • woonhuis
• aansprakelijkheid
• caravan • doorlopende
reis • etc, etc.]

Met hoge kortingen voor KVLO-leden • Ga naar: **www.KVLOverzekerings.nl**

Contactpersonen: Willem Broertjes & Eveline Balk
wbroertjes@elswoutgroep.nl & ebalk@elswoutgroep.nl

Lancyr Elswout
Zijlweg 314
2015 CP Haarlem
Postbus 2121
2002 CC Haarlem

Telefoon 023 - 751 00 00
Fax 023 - 751 00 01
E-mail info@elswoutgroep.nl
Internet www.elswoutgroep.nl
K.v.K. nr. 34170831

Een tienpuntenplan voor de Alliantie

EERSTE PAGINA DOOR GERT VAN DRIEL

Om te komen tot bouwstenen van het nieuwe kabinetsbeleid is aan alle partners die meewerken aan de Alliantie gevraagd wensen en noodzakelijkheden te formuleren. Wat zou er gedaan moeten worden om alle leerlingen in Nederland in het PO, VO en mbo, binnen het curriculum en daarbuiten, een uur bewegen en sport per dag aan te bieden?

De KVLO heeft het volgende *tienpuntenplan* ingediend:

1 *Monitor bewegen en sport*

Verplicht alle scholen voor PO, VO en mbo om, binnen het gehanteerde leerlingvolgsysteem, alle leerlingen te toetsen op de kwalitatieve beweegnorm. Op basis van deze meting wordt per school jaarlijks een stimuleringsplan opgesteld

2 *Accommodatie nabij*

Zorg in het basisonderwijs voor een goede zaal en een speelveldje in de directe omgeving van de school. Het beheer van deze wijk sportvoorziening valt onder de school

3 *Een beweegteam per school*

Elke basisschool stelt een beweegteam aan van een vakleerkracht en een leraarondersteuner bewegingsonderwijs (lobos). Dit team verzorgt het bewegingsonderwijs binnen het curriculum en organiseert en ondersteunt bij het sportaanbod naast het curriculum

4 *De sportcampus VO*

Bij het roosteren van de lessen in het VO moet meer rekening gehouden worden met extra sportaanbod. Bij de situering van scholen zou ligging in of in de directe omgeving van een sportcomplex een voorwaarde moeten zijn

5 *Het sportcoördinatieteam*

Elke locatie van een school voor VO stelt een sportcoördinatieteam aan, het team bestaat uit een hbo-opgeleide beweegmanager en een mbo-opgeleide lobos. Dit team ondersteunt en organiseert allerlei sport in en buiten het curriculum.

6 *Bewegen en sport in het curriculum mbo*

Bewegen en sport dient een plek te krijgen in de kwalificatiestructuur van alle opleidingen. Het situeren rond de sportcampus (zie 4) en het instellen van een sportcoördinatieteam (zie 5) per locatie zijn vervolgstappen.

7 *Certificering en verkiezing sportieve scholen*

Ter ondersteuning en stimulering van scholen zijn het herkenbaar certificeren van scholen en het organiseren van verkiezingen voor de sportiefste scholen in het PO, VO en mbo tot nu toe goede instrumenten gebleken. Dit pleit ervoor om hier in elk geval tot 2010 mee door te gaan.

8 *Schoolsporttoernooien*

In PO, VO en mbo moet het deelnemen aan schoolsporttoernooien sterk worden gestimuleerd. Schoolsporttoernooien zijn bij uitstek een goede kennismakingsmogelijkheid met een sport in competitieverband.

9 *Maatschappelijke stages in de sport*

Voor leerlingen die deelnemen aan het eindexamenvak lichamelijke opvoeding in het vmbo, havo of vwo zou, via de eindtermen van het examenvak, een maatschappelijke stage in de sportvereniging verplicht moeten worden gesteld.

10 *Verplichte scholing voor leraren*

Ter ondersteuning van de gestelde maatregelen is het van belang dat de gewenste omslag in het denken al begint bij de opleiding van nieuwe leraren lichamelijke opvoeding. Zittende leraren moeten zich verplicht scholen op de volgende punten:

- monitor kwalitatieve beweegnorm
- beweeg- en sportmanagement rond de school
- bewegen en gezonde leefstijl.

Het zal duidelijk zijn dat naast goede wil en ideeën met deze maatregelen ook de nodige extra middelen zijn gemoeid. Gezien de programma's van alle politieke partijen moet het mogelijk zijn om deze financiële impuls in het bewegingsleven van onze kinderen te realiseren.

COLOFON LICHAMELIJKE OPVOEDING is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (*hoofdredacteur*) Jacqueline Tangelder (*redactiemedewerkster*) **Redactieraad:** Harry Stegeman (vz), Hilde Bax, Henk Breukelman, Marianne van Bussel-Schippers, Bert Boetes, Lars Borghouts, Danny van Dijk, Ernst Hart, Maarten Massink, Chris Mooij, Eric Pardon, Jorg Radstake. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl **Abonnement Lichamelijke Opvoeding:** Jaarabonnement € 55,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten) **Handelsadvertenties:** Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort. fax: 023 5717680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com **Verschijningsdata 2006:** 20 jan., 10 feb., 10 maart, 31 maart, 28 april, 19 mei, 16 juni, 7 juli, 25 aug., 15 sep., 6 okt., 27 okt., 27 nov., 8 dec. **Druk:** Drukkerij Giethoorn Ten Brink, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855111. **Vormgeving:** FIZZ new media solutions, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246162. **DTP:** Jan Ottens, Drukkerij Giethoorn Ten Brink. **Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's** houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. **Overname van artikelen** is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. **Dagelijks bestuur KVLO:** G. van Driel, voorzitter mw. drs. B. Zandstra, secretaris mw. M. G. van Bussel-Schippers, penningmeester e-mail: bestuur@kvlo.nl **De afdeling rechtspositie is dagelijks bereikbaar van 12.30 tot 16.30 uur** Bezoekadres: Zinzendorlaan 9. e-mail: irp@kvlo.nl **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 6912810 e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl **Opzeggingen** dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. **Contributie KVLO:** zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie **Secretariaat Thomas Groepering:** Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 0416 333022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl **ISSN-nummer:** 0024-2810 **Telefoon:** ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847, Afdeling individuele rechtspositie 030 6937678

LO2, MAG HET IETS MEER ZIJN?

ONTWIKKELINGEN, ONDERZOEK EN PRAKTIJK

HET KEUZE-EXAMENVAK LO2 IN HAVO/VWO

Het keuze-examenvak Lichamelijke opvoeding 2 in havo en vwo – straks Bewegen, Sport en Samenleving (BSM) – begint zijn plek in het voortgezet onderwijs steeds meer en beter te vinden. Het aantal scholen dat het aanbiedt groeit aanmerkelijk, de leerlingen zijn meer dan tevreden en de docenten gaan op een professionele wijze met het vak om. Inmiddels kunnen ook vmbo-scholen met LO2 aan de slag. Het door SLO en KVLO ontwikkelde examenprogramma is de afgelopen twee jaren op 21 pilotscholen met veel succes en enthousiasme uitgevoerd. OCW heeft laten weten dat iedere vmbo-school nu een aanvraag kan indienen om met LO2 te mogen starten. *Door: Harry Stegeman*

Alweer LO2 in het blad? Hadden we het daar dit jaar al niet een aantal keren over?

Nou en of. Om te beginnen al in nummer 1, in het Nieuwsbulletin Voortgezet Onderwijs. Nummer 2 bood het programma van de Studiedag LO2 in havo en vwo. In nummer 3 informeerden we u uitgebreid over de activiteiten die de KVLO onderneemt om het vak zo goed mogelijk op de kaart te krij-

gen. Het ging in die bijdrage ook over het nieuwe examenprogramma, dat in 2007 van kracht wordt (zie het kader).

In nummer 4 presenteerde de SLO haar *Vakdossier LO 2005*, over LO2 in havo/vwo. Dat ging over wat er met ingang van volgend jaar verandert, maar tevens over de ervaringen die tot dusver met het relatief nieuwe examenvak zijn opgedaan. Ook in nummer 4 een bijdrage over en van een enthousiaste en

Nieuwe eindtermen voor Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)

LO2 krijgt in de vernieuwde tweede fase van havo en vwo, die op 1 augustus 2007 van start gaat, een andere naam: Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM). Dan worden ook nieuwe eindtermen van kracht (zie www.kvlo.nl). Deze zijn globaler omschreven dan de huidige, maar de inhoud verandert niet echt. Wel zijn scholen bijvoorbeeld vrij in de keuze van het doelspel (of doelspelen) dat (die) ze in het programma opnemen.

Er zijn vanaf 2007 geen voorschriften meer voor vorm, weging en inrichting. Maar er is alles voor te zeggen om de oude richtlijnen voorlopig te handhaven. Dat betekent dat ook het schoolexamen BSM bestaat uit 30% theorie, 70% praktische opdrachten en handelingsdelen, die naar behoren moeten worden afgesloten en worden opgenomen in het dossier/portfolio BSM. In de *Handreiking schoolexamen bewegen, sport en maatschappij havo/vwo* (www.slo.nl) worden daarvoor voorstellen gedaan.

De essentie van BSM wordt in de eerste eindterm kernachtig weergegeven: 'De leerling kan bewegingssituaties kiezen, arrangeren en begeleiden, voor zichzelf, maar vooral voor anderen (en, voor vwo, daarop reflecteren)'. In het programma staan praktische opdrachten met de kern van beweegopdrachten, maar vooral de bijzondere opdrachten leidinggeven, organiseren, een trainingsprogramma maken en, voor vwo, de onderzoeksopdracht centraal.

Het moet helder zijn waarin BSM-lessenseries zich onderscheiden van die in de 'gewone' LO. De verschillen kunnen bijvoorbeeld liggen in: (a) een hoger vaardigheidsniveau in bewegen en/of regelen, (b) een compleet andere en/of nieuwe bewegingsactiviteit en (c) een groter accent op het leren regelen van bewegen.

De didactische werkwijze moet passen bij de eigentijdse inzichten over leren die aan de basis liggen van de gehele tweede fase: (a) activerende werkvormen hanteren, d.w.z. veel zelf aanpakken en uitzoeken, (b) klassikale en frontale instructie tot een minimum beperken, (c) betekenisvolle opdrachten verzinnen; de theorie is geen apart onderdeel, maar 'gereedschap' om problemen op te lossen en (d) werkmateriaal kiezen dat past bij deze werkvormen (vuistregels, denkschema's).

De leerlingen moeten vooraf weten waarop ze beoordeeld worden. Bij praktische opdrachten moeten ze ook weten op welke 'andere rollen' ze worden beoordeeld. Aan de hand van de eindtermen en de daarbij horende toelichting kunnen beoordelingscriteria worden geformuleerd, waaruit de leerlingen vooraf kunnen afleiden waarop ze worden 'afgerekend'.

AVO/VWO ÉN VMBO

Onderzoek naar kwaliteit en groei van LO2 havo/vwo

Het lectoraat 'Bewegen en gedragsbeïnvloeding' van de Hogeschool Windesheim heeft in opdracht van de KVLO onderzocht waarom het aantal scholen dat LO2 in havo en vwo aanbiedt stagneert en wat de kwaliteit van de huidige LO2-programma's is. De conclusie is dat het algemene beeld van LO2 positief is. De leerlingen zijn erg tevreden over het programma en weten goed waar ze aan toe zijn. De docenten gaan op een professionele manier om met het vak LO2.

Voor zowel docenten als leerlingen is de mogelijkheid zich te verdiepen in allerlei bewegingsactiviteiten de kracht van LO2. Theorie die los staat van de praktijk wordt door weinig leerlingen gewaardeerd en serieus genomen. Ook docenten willen de theorie graag toepassen in de praktijk, maar vinden dit vaak een lastige opgave.

Volgens docenten zal bijna elke leerling LO2 met een voldoende kunnen afsluiten: het programma is goed haalbaar.

De theorie binnen LO2 is minder diepgaand dan bij andere examenvakken, maar het is de vraag of dit zorgelijk is. Het waarborgen van de kwaliteit of diepgang van LO2 moet niet gezocht worden in het leggen van een groter/zwaarder accent op de theorie, maar in een verdieping binnen de praktijk en de praktische opdrachten.

Project- en onderzoekopdrachten bieden kansen theorie en praktijk te verbinden. Het goed kunnen uitvoeren van integrale projecten vraagt van leerlingen een zeker denk-, handelings- en reflectieniveau. Een toets is niet altijd een afsluitende test waaruit blijkt hoeveel een leerling weet of snapt van de bestudeerde stof, maar een tussentijdse theoretische verdieping die effect heeft op de kwaliteit van het projectresultaat.

LO2 biedt veel kansen om leerlingen zelfstandig te laten leren. Leerlingen geven aan dat nog veel lessen docentgestuurd zijn. Projectonderwijs (eventueel in samenwerking met andere vakken) en vragenderwijs lesgeven kunnen het zelfstandig leren bevorderen.

Meer dan 40 scholen overwegen BSM (zoals het vak met ingang van het komend schooljaar dus heet) in te voeren. Een tekort aan financiën, een onwillige directie, onvoldoende tijd en accommodatie zijn de meest belemmerende factoren bij de invoering. De inhoudelijke eisen en de (theoretische) diepgang van het vak vormen geen belemmering. Van vakondersteuners wordt vooral hulp gevraagd bij de vertaling van de eindtermen in een programma en bij deskundigheidsbevordering en informatievoorziening. Het werkt goed als bestaande LO2-scholen hun ervaringen delen met beginnende scholen.

Het initiatief om LO2 in te voeren werd in de regel genomen door de vaksecties. Het belangrijkste motief daarbij was dat de leerlingen de mogelijkheid tot verdieping kan worden geboden. In alle gevallen waarin de directie de initiator was, werd LO2 ingevoerd met het oog op profilering van de school. Sterke punten van het vak (organiseren van activiteiten, lesgeven aan elkaar, verbreding van het aantal sporten, verdieping binnen het programma en intensievere samenwerking) kunnen de positie van het vak op school versterken.

LO-secties die LO2 ingevoerd willen krijgen op hun school, zullen hun directie moeten overtuigen van de meerwaarde die het vak LO2 voor de school kan opleveren. Als docenten LO en schoolleiding het er eenmaal over eens zijn dat het goed is het vak in te voeren, dan zal dat gezien de deskundigheid en ambitie van de vaksectie ook zeker lukken.

(Bron: Gerie ten Brinke, Janna Deelstra & Harry Stegeman: *Kansrijk LO2. Een onderzoek naar kwaliteit en groei van het examenvak LO2 in havo en vwo*. Zwolle: Lectoraat Bewegen en gedragsbeïnvloeding, Hogeschool Windesheim)

ondernemende vaksectie, op een school met sportklassen, topsportbeleid en LO2 in havo/vwo én vmbo. En alweer een Nieuwsbulletin Voortgezet Onderwijs, met een paragraaf over LO2.

In nummer 5, het Informatienummer, was er ook weer de nodige aandacht voor het keuze-examenvak. En in de nummers 6 en 7 werd verslag gedaan van een onderzoek van het lecto-

raat Bewegen en gedragsbeïnvloeding van de hogeschool Windesheim naar de kwaliteit en de groeimogelijkheden van LO2 in havo en vwo (zie het kader).

En in LO 10 stond een praktijkartikel over de wijze waarop leerlingen via reflectie tot het elkaar coachen konden komen. Volop aandacht de afgelopen periode dus in de *Lichamelijke*

Flagfootball

Opvoeding voor LO2: voor de positie van het relatief nieuwe vak, voor de ervaringen die tot nog toe zijn opgedaan, voor de veranderingen die de vernieuwde tweede fase met zich brengt en voor zo nog het een en ander meer. Waarom dan nu alweer LO2?

Omdat veel scholen momenteel voorbereidingen treffen om komend jaar BSM - in havo en/of vwo dus - in te voeren. (Een tip: de KVLO en de SLO kunnen daarbij ondersteuning bieden, met name door het organiseren van regionale netwerken. Voorts organiseert de SLO op 12 oktober en 8 november een Tweede Fase Conferentie. Voor informatie: e.swinkels@slo.nl.) Omdat we het 't hele jaar door eigenlijk nauwelijks over 'het vak zelf' hebben gehad - op een praktijkartikel in LO 10 na - over wat er 'op de werkvloer' gebeurt. U vindt in het praktijkkatern twee mooie bijdragen, van Marc van den Heuvel en Jaap van 't Hoff en van Eric Swinkels.

En omdat we het al die tijd in hoofdzaak over het vak in havo en vwo hebben gehad en het nu, na twee jaar experimenteren op 21 pilotscholen, ook in het vmbo mag worden aangeboden. Chris Mooij informeert u hier verderop in dit blad over. We weten dat er veel vmbo-scholen in de startblokken staan. Het vmbo-programma legt wat andere accenten dan dat voor havo en vwo. Ging het in de vorige LO-afleveringen (en gaat het in deze uitgave) nog vooral over LO2/BSM in havo en vwo, reken erop dat we de komende jaren ook het nieuwe vmbo-examen vak flink in de schijnwerpers zetten!

CORRESPONDENTIE: h.stegeman@windesheim.nl

VAS

CURSUS EHBO VOOR LEERKRACHTEN LO

Met ingang van dit schooljaar biedt de KVLO, in samenwerking met First Responder NL, een cursus EHBO voor leerkrachten LO aan. De cursus is gericht op het werkterrein van de docent LO waarbij rekening is gehouden met de leeftijdsgroep van de leerlingen. Door: Martin Merkelbag

Na het volgen van de cursus is de cursist in staat een systematiek toe te passen zoals deze ook door professionele hulpverleners wordt gebruikt om acuut levensbedreigende situaties te onderzoeken en te behandelen. Hierdoor kunnen mensenlevens worden gered, invaliditeit beperkt en samenwerking met de professionele hulpverlening verbeterd. Het programma bestaat uit totaal vier dagdelen (twee dagen).

Dagdeel 1

- Het systematisch beoordelen van vitale functies.
- Het herkennen van stoornissen in vitale functies.
- Het ondersteunen en herstellen van stoornissen van de vitale functies d.m.v. manuele technieken en met hulpmiddelen (o.a. ademweg vrijmaken, beademen).
- Acute ziektebeelden en hun behandeling.

Dagdeel 2

- Basale reanimatie van volwassenen en kinderen.

Dagdeel 3

- Lezen van ongevallen.
- Het herkennen van defecten aan het bewegingsapparaat (sportblessures).

- Het stabiliseren van botbreuken, verstuikingen en ontwrichtingen (verbanden).
- Verbanden.

Dagdeel 4

- Herkennen van wervelletsel.
- Assisteren bij wervelimmobilisering.

Voor leden van de KVLO organiseren wij op woensdag 17 en 24 januari 2007 een landelijke cursus: aanvang 9.30 uur, eindtijd ong. 16.00 uur.

De cursus wordt gehouden op het bureau van de KVLO in Zeist.

Kosten bedragen € 395 per persoon voor twee dagen, inclusief cursusmateriaal, lunch, koffie etc. Opgave via www.kvlo.nl afd. scholing/kvlo scholingsite.

Voor informatie: KVLO, Bureau VAS, 030 693 7678 of corry.dijkstra@kvlo.nl

Deze cursus kan ook bij u op school worden gegeven. Voor voorwaarden, prijzen en verdere informatie KVLO, bureau VAS, tel.: 030 693 7678 of corry.dijkstra@kvlo.nl.

MEER BEWEGEN

Binnen de KVLO zijn we gewend om veel over bewegen te praten maar aan zelf bewegen komen we, in KVLO-verband niet toe. Een uitzondering is een studiedag waar bij de praktijkworkshops de deelnemers zelf echt in actie komen. Nu biedt de KVLO aan om binnen ons verenigingsverband zelf te gaan bewegen.

TEAM KVLO

Vanaf dit schooljaar zal TEAM KVLO meedoen aan diverse (recreatieve)sportevenementen.

De eerste kans is de 7 Heuvelenloop Nijmegen Groesbeek op 19 november a.s..

Als lid van Team KVLO loop je dan mee in de bedrijvenloop. De KVLO zorgt voor alle formaliteiten.

Team KVLO-leden krijgen van de KVLO een speciaal Team-shirt.

Voor informatie omtrent kosten, inschrijven en dergelijke, zie www.kvlo.nl.

CORRESPONDENTIE: martin.merkelbag@kvlo.nl

LO2, MAG HET IETS MEER ZIJN?

SCHRIFTELIJK AANVRAGEN BIJ OCW

INVOERING LO2 IN VMBO TOEGESTAAN

Na twee jaar proefdraaien in 21 pilotscholen is het nu ook voor andere vmbo-scholen mogelijk om LO2 in te voeren. In de Staatscourant van 29 augustus 2006 is de beleidsregel LO2 in het vmbo gepubliceerd die dit regelt. Er is wel nadrukkelijk vermeld dat iedere school die LO2 wil invoeren hier schriftelijk toestemming voor moet vragen bij OCW. Door: Chris Mooij

AANVRAAGPROCEDURE

Een school, te weten het bevoegd gezag van die school, die LO2 wil invoeren voor het huidige schooljaar 2006/2007, moet per vestiging een aanvraag indienen. De aanvragen moesten zijn ingediend voor 15 september 2006.

Wie het volgende schooljaar 2007/2008 wil starten moet de aanvraag indienen voor 1 maart 2007. Als de minister positief beslist over de aanvraag krijgt de school toestemming om af te wijken van de inrichtings- en examenbesluiten van de wet en kan LO2 worden opgenomen als een volwaardig examenvak in het programma van de school. Dit is nodig omdat LO2 nog niet is opgenomen in de wet als officieel examenprogramma. Het is de bedoeling dat deze wettelijke verankering in 2008 geregeld is en dan zijn aanvragen niet meer nodig.

Aanvragen moeten worden ingediend via een aanvraagformulier dat is te downloaden bij www.cfi.nl. Te vinden onder: aanvraagformulier behorend bij beleidsregel LO2 in het vmbo.

VOORWAARDEN

Aan welke criteria moet de school voldoen?

- 1 De school houdt zich aan het examenprogramma LO2 in het vmbo, dat door SLO en KVLO is ontwikkeld.
- 2 De school moet de theoretische of gemengde leerweg aanbieden, dan wel beide.
- 3 Het onderwijs wordt verzorgd door docenten met de bevoegdheid lichamelijke opvoeding.

PLAATS IN HET PROGRAMMA

Het programma kan worden aangeboden in het vrije deel van het examenprogramma voor de theoretische en gemengde leerweg. Daar is ruimte voor het programma dat 200 lesuren omvat. Het programma kan als keuzevak in het vrije deel als 6^e vak worden aangeboden. Het vak wordt gezien als een algemeen vormend vak.

In de beroepsgerichte leerwegen (BBL en KBL) is er geen ruimte om LO2 als 6^e vak aan te bieden. De vrije ruimte van de programma's voor deze leerwegen zit al overvol met beroepsgerichte vakken. In die leerwegen kan een school LO2 wel als extra vak aanbieden, dus als 7^e vak. Daarvoor is dan ook geen aparte toestemming van OCW voor nodig. Voor leerlingen in de beroepsgerichte leerwegen is LO2 uiteraard ook

aantrekkelijk, maar ook ambitieus omdat het als extra vak bovenop hun normale programma komt.

VERDERE TOELICHTING

De minister wil via deze beleidsregel stimuleren dat in het vmbo meer aandacht kan worden besteed aan bewegen en sport. Het verschil met het gewone LO1 programma is dat de leerlingen zich actief kunnen verdiepen in bewegen en sport. Daarbij gaat het niet alleen om bewegingsvaardigheden maar ook om leren coachen, organiseren en leidinggeven aan groepen. Leerlingen kan de mogelijkheid worden geboden om stage te lopen. Bijvoorbeeld bij een sportvereniging, in de buurt of binnen de eigen school. De pilotscholen hebben volgens de minister de afgelopen twee jaar laten zien dat het effect van LO2-leerlingen in het vmbo een positieve uitstraling heeft op de omgeving van de school.

ONDERSTEUNING

SLO en KVLO bieden ondersteuning aan scholen die LO2 in het vmbo willen invoeren. In de afgelopen periode zijn al diverse informatiebijeenkomsten gehouden en ook op diverse studiedagen is aandacht besteed aan LO2 in het vmbo.

SLO en KVLO bieden scholen de mogelijkheid om deel te nemen aan een netwerk dat erop is gericht om ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld met betrekking tot de invoering, werking van leerlingen en het uitwerken van programma's en studiewijzers. Deze werkwijze was ook met de pilotscholen de afgelopen twee jaar een inspirerende en succesvolle manier om informatie uit te wisselen. Op 15 november vanaf 15 uur zal voor de startende scholen weer een netwerkbijeenkomst worden georganiseerd. Op de netwerkbijeenkomst

Sok-programma

FOTO: ANITA RIEMERSMA

TAAN

Week	Uren	Activiteit
35		Eerste schoolweek, geen lessen i.v.m. brugklaskamp
36	2	Tennis, minitennis kennismaken met vlakke slagen
37	2	Tennis, aanleren forehand drive + spel 1 x 1 klein veld
38	2	Tennis, aanleren backhand drive + spel op 1/2 veld
39	2	Tennis, herhalen technieken + dubbelspel spelen
40	2	Aanleren discuswerpen + herhalen hink-stap-sprong
41	2	Beoordelen discuswerpen + hink-stap-sprong
42		Herfstvakantie
		Herfstvakantie
43	2	Bufferweek, eventueel extra tijd voor discuswerpen
44	2	EHBSO, stabiele zijligging
45	2	EHBSO
46	2	EHBSO
47	2	EHBSO
48	2	Bufferweek, eventueel extra voor examen reanimatiediploma
49	2	Klimmen, diverse klimsituaties in het gymlokaal
50	2	Klimmen, voorbereiden voor Veersebos
51	2	Klimmen, diverse samenwerking opdrachten in Veersebos
52		Kerstvakantie
1		Kerstvakantie
2	2	Aangepast sporten, kennismaken met rolstoelen
3	2	Aangepast sporten,
4	2	Aangepast sporten
5	2	Aangepast sporten
6	2	ATB- fietsen, kennismaken met de fiets
7	2	ATB- fietsen, aanleren diverse technieken
8	2	ATB – fietsen, technieken toepassen in een parcours
9		Voorjaarsvakantie
10	2	Train je zelf, kennismaken met de fitnessruimte
11	2	Train jezelf
12	2	Train jezelf
13	2	Train jezelf
14	2	Bufferles, stageweek vmbo 4 B + K
15	2	Bufferles, stageweek vmbo 4 B + K

Dit is een voorbeeld van een jaarplanning in het vierdejaar van sg Nehalennia uit Middelburg

sten nodigen we meestal één of twee pilotscholen uit die meer kunnen vertellen over hun ervaringen.

Opgeven voor de netwerkbijeenkomst is mogelijk bij de KVLO: corry.dijkstra@kvlo.nl).

De KVLO heeft ook een mooi vormgegeven folder gemaakt voor leerlingen en ouders waar op compacte manier informatie wordt gegeven over LO2 in het vmbo. In de periode dat leerlingen een keuze moeten maken voor een keuzevak in hun

examenprogramma kan deze folder goede diensten bewijzen. Het LO2-examenprogramma is te downloaden van de site van SLO: www.slo.nl

CORRESPONDENTIE: c.mooij@slo.nl

SCHOOLSPORT

NIEUWE VERKIEZING SPORTIEFSTE BASISCHOOL

CERTIFICERING SPORTACTIEVE SCHOLEN

In het afgelopen schooljaar 2005-2006 zijn 38 VO-scholen en negentien basisscholen gecertificeerd als Sportactieve School®. Op dit moment zijn er in totaal 70 scholen in Nederland gecertificeerd. Op de website www.schoolensport.nl staan de namen van de scholen vermeld die het certificaat, erkend door KVLO en NOC*NSF, al hebben ontvangen. Door: Aernout Dorpmans

In het schooljaar 2006-2007 kunnen scholen opnieuw een aanvraag voor certificering, als sportactieve school, indienen. Het vernieuwde aanmeldingsformulier voor 2006-2007 kunt u downloaden op bovengenoemde website. U kunt op dit aanmeldingsformulier meteen zien hoeveel punten uw school scoort en of u voor certificering in aanmerking komt.

De KVLO heeft het format van de certificering en het logo bij het Merkenbureau vastgelegd. Vanaf 2006 is het onrechtmatig gebruik van het logo zelfs strafbaar. Het logo van de sportactieve school is alleen beschikbaar voor de gecertificeerde scholen. Op de plaquette staan nu ook definitief de logo's van KVLO en NOC*NSF.

Nieuw dit schooljaar is dat alle scholen die zich aanmelden ook beoordeeld zullen worden door de nominatiecommissie Verkiezing van de Sportiefste School van Nederland. Op grond van uw aanmelding kunt u genomineerd worden voor de finaledag. Deze verkiezing vindt eens in de twee jaar plaats.

PRIMAIR ONDERWIJS

Bij het vaststellen van de vernieuwde criteria PO gaan we er vanuit: 'Dat de leerlingen in de groepen 3 t/m 8 minimaal twee keer per week bewegingsonderwijs krijgen. Voor de kleutergroepen is dit dagelijks. Daarbij worden de lessen gegeven door een vakleerkracht bewegingsonderwijs of door een bevoegde groepsleerkracht die zich geschoold en/of zich gespecialiseerd heeft in het geven van bewegingsonderwijs.' Naast het reguliere bewegingsonderwijs neemt bewegen en sport een belangrijke plaats in bij vakoverstijgende projecten. Er wordt ook gekeken naar de mogelijkheden van bewegen en sport voor de kinderen tijdens de pauzes en voor en na schooltijd.

Daarnaast vinden we dat een basisschool zich als sportactief moet profileren op de volgende gebieden:

- zorg en zorgverbreding voor de kinderen: zorg en zorgverbreding niet alleen voor de getalenteerde leerlingen maar ook voor leerlingen met achterstanden op het gebied van bewegen en sport
- schoolsportactiviteiten: structureel zijn er schoolsportactiviteiten voor alle leerlingen

- participatie en betrokkenheid: in de school is deze er voor het totale programma van bewegen en sport maar ook een betrokkenheid van de school in de driehoek Buurt-Onderwijs-Sport
- gezondheid en welbevinden: structureel aandacht besteden aan thema's rond bewegen en gezondheid en aandacht voor een gezonde levensstijl
- maatschappelijke betrokkenheid: in de school is er aandacht voor bijvoorbeeld sponsorlopen voor goede doelen of andere lokale of landelijke initiatieven
- randvoorwaarden: de schoolleiding ondersteunt het bewegingsonderwijs en sport vanuit een missie of onderwijskundige visie en vertaalt deze visie ook in taakbeleid naar het personeel en geeft kaders aan om een sportactieve school te kunnen zijn.

Nieuw dit jaar is dat alle PO-scholen die een aanvraag indienen en aangeven dat een lobos in de school functioneert standaard een bezoek van de auditcommissie krijgen. Dit gebeurt om helderheid te krijgen over de rol van de lobos in de school.

VOORTGEZET ONDERWIJS

Van de scholen die inmiddels gecertificeerd zijn kunnen we zeggen dat deze ruimschoots aan de gestelde normen voldoen. Toch blijft het voor veel scholen lastig om al het 'bewijsmateriaal' te verzamelen. We zullen daar bij de nieuwe aanvraag stipter naar kijken en deze scholen eventueel daarbij helpen.

De eerste voorwaarde voor certificering is: het voldoen aan de minimumeis voor het vak lichamelijke opvoeding of bewegingsonderwijs. Dit houdt in dat we uitgaan van de situatie van 1 augustus 2005 voor wat betreft het minimaal aantal te geven uren. In de wettekst staat hierover:

a gegeven moeten worden met behoud van de huidige onderwijstijd voor het vak lichamelijke opvoeding, zijnde respectievelijk 400, 360 en 400 klokuren voor vmbo, havo respectievelijk vwo, zijnde de situatie zoals deze gold op 1 augustus 2005

b gegeven moeten worden in een zodanige substantiële omvang en schooltijd dat aan de eisen van kwaliteit, inten-

SCHOLEN PO EN VO

FOTO: HANS DIJKHOF

Het schildje

- siteit en variëteit voldaan kan worden, met inachtneming van het gestelde onder a*
- c gegeven moeten worden in alle leerjaren en in het eindexamenjaar niet eerder mag worden afgesloten dan in de maand december*
- d gespreid plaats moeten vinden over de schoolweken, waarbij de reguliere lessen lichamelijke opvoeding niet structureel worden vervangen door sportdagen*
- e moeten bestaan uit praktische bewegingsactiviteiten. Daarnaast moeten de scholen verklaren dat er over de gehele week verspreid een structureel aanbod is van bewegings- en sportactiviteiten.*
- Het vakwerkplan voor het bewegingsonderwijs moet in doelstellingen, kerndoelen, eindtermen voldoen aan de wettelijk gestelde eisen.
- De VO-scholen die in het schooljaar 2004-2005 voor het eerst gecertificeerd zijn, moeten nu een nieuwe aanvraag indienen. Het certificaat heeft een rechtsgeldigheid van twee jaar. Daarna mag het logo in PR-uitingen en op postpapier niet meer gebruikt worden, tenzij de jaren waarin de certificering geldig was, expliciet vermeld zijn.

TIJDPAD EN GELDIGHEID PO EN VO

Vanaf 1 september 2006 kunnen de aanvragen voor 2006-2007 gedownload worden van de website www.schoolensport.nl. Kijk alleen goed, dat u voor uw school het juiste aanvraagformulier, PO of VO, gebruikt.

Het ligt in de bedoeling om begin november de eerste certificaten 2006-2007 voor zowel het primair onderwijs als het voorgezet onderwijs feestelijk uit te reiken. Wilt u met uw school of sectie LO daarvoor in aanmerking komen dan zal uw aanvraag voor 30 oktober op het bureau van de KVLO moeten zijn.

Een aanvraag kost € 100,00. Het hierdoor verkregen budget wordt besteed aan:

- jaarlijkse aanmaak plaquettes
- administratieve verwerking
- reis- en verblijfkosten auditcommissie.

VERKIEZING SPORTIEFSTE SCHOOL® PO

Dit schooljaar komt het primair onderwijs weer aan bod. In de komende *Lichamelijke Opvoeding* zullen we daar aandacht aan besteden. Zoals het er nu uitziet zal de verkiezing in de maand mei 2007 plaatsvinden. Ook het format van de verkiezing Sportiefste School® is door ons vastgelegd. Tevens is een bijgaand logo ontworpen. Het aanmeldingsformulier kunt u vanaf november downloaden.

CORRESPONDENTIE: aernout.dorpman@kvlo.nl

Tel.: 030 693 7678

SCHOOLSPOORT

VAN DEELNEMEN NAAR SCOREN

HET KVLO-SCHOOLSPOORTPROGRAMMA

Na vier jaar bijna alle KVLO-schoolsporttoernooien te hebben laten vallen onder Mission Olympic, The School Final, gaan we dit jaar voor ons eerste lustrum.

Mission Olympic is een samenwerkingsverband tussen NOC*NSF en Coca-Cola Nederland en voor het onderdeel The School Final komt de KVLO erbij. De finales van bijna al onze landelijke schoolsporttoernooien voor het voortgezet onderwijs worden op één dag gehouden in en rond het Olympisch Stadion in Amsterdam. Door: Oscar Erken

Na wat aanloopproblemen, het is elk jaar weer een gigantische (logistieke) klus om ruim 5000 leerlingen en begeleiders een onvergetelijke sportieve dag te bezorgen, kunnen we zeggen dat de organisatie rondom dit festijn er grotendeels staat.

De afdeling schoolsport van de KVLO, is zeer blij met de (positieve) inbreng van de vele collega's in het veld. De aanbevelingen, ideeën, op- en aanmerkingen van u proberen we zo goed mogelijk te verwerken om het voor iedereen telkens beter te maken.

Dat we soms met zo'n megaorganisatie het niet iedereen naar de zin kunnen maken zult u begrijpen.

Mission Olympic is een succesformule en dat zien we aan de enorme groei in deelnemende scholen en dus ook in een toename van deelnemende leerlingen.

De doelstelling van de schoolsport blijft de toegankelijkheid voor (bijna) alle leerlingen. We blijven dus inzetten op breedtesport met een vleugje topsport.

VERBETERPUNT

Wat we de komende jaren graag willen realiseren is, het (waar nodig) verbeteren en ondersteunen van de voorronden. We zijn aan het kijken hoe we ook deze ronden kunnen 'aankleden' door middel van banners, vlaggen en muziek. We gaan helpen in het zoeken naar grote, betaalbare accommodaties. Bij dit laatste gaan we gebruikmaken van de invloed naar NOC*NSF, sportbonden en onze regiocoördinatoren. Dit alles met als doel, dat nog meer leerlingen de voorronden als einddoel ook al schitterend vinden en dat 'Amsterdam' het mogelijke toetje wordt.

WIJZIGINGEN DIT SCHOOLJAAR

Dit jaar hebben we een aantal zaken (marginaal) gewijzigd.

- De inschrijving loopt tot 1 november 2006, in plaats van 1 december! Dit heeft het grote voordeel dat eerder met de voorronden begonnen kan worden en dat er dus meer tijd is om alles goed te regelen. We snappen dat sommige collega's eerder met het formeren van hun teams moeten beginnen en

dat het misschien nog niet duidelijk is met hoeveel leerlingen je precies gaat deelnemen. Aan de andere kant kunt u op basis van inschattingen van de afgelopen jaren toch een reëel beeld maken van de belangstelling van uw leerlingen.

- Invoeren van een borg van 100 euro. Helaas zijn we genoodzaakt dit te doen, aangezien er nog steeds scholen/collega's op het allerlaatste moment afzeggen of helemaal niet komen opdagen op de afgesproken dag. Dit geeft naast organisatorische problemen ook financiële problemen en die willen we zo een beetje opvangen. Hebt u als school alles goed gedaan, krijgt u voor de zomervakantie de borg weer teruggestort. De meesten van u zullen niets van dit alles merken, omdat dit via de administratie zal lopen. De 25 euro inschrijfgeld per school blijft gehandhaafd.
- Betere controle op deelnemerslijsten. Bij elke voorronden/eindronden moet een docent van de school de leerlingenlijsten bij zich hebben en op verzoek moeten kunnen tonen. We zien helaas nog steeds (maar wordt wel gelukkig minder) dat collega's zich niet houden aan de afgesproken regels wat betreft de deelname. We hebben afgelopen jaar zelfs gemerkt dat er een leerling van een andere school bij een team meedeed!

WIJZIGINGEN PER SPORT

Softbal

Hier hadden we alleen de schoolteams jongens en meisjes. Op verzoek van de scholen komt daar dit schooljaar ook de categorie jong bij (voor zowel jongens als meisjes; een gemengd team wordt bij jongens ingedeeld).

Volleybal

Op verzoek van vele scholen vervangen we de vierde jaarlaag (m/v) door leerlingen uit de vierdeklas. We snappen goed dat dit minder breedtesport is dan eerst, maar we zien ook dat veel scholen door onder andere invoering van de 2^e fase VO (andere groepsindeling ed.) steeds meer in de problemen komen om teams uit een jaarlaag te formeren en daardoor geen zes teams op de been kunnen brengen en helaas moeten afhaken. We hopen dat door deze maatregel weer meer scholen

AMMA

FOTO: ANITA RIEMERSMA

aan dit geweldige toernooi kunnen deelnemen.

Hockey

Ook hier wijzigen we de vierde jaarlaag (m/v) door leerlingen uit de vierdeklas. Verder gaat deze categorie zeven-tegen-zeven spelen op een half veld.

Golf

De twee bestaande categorieën jong en oud worden nu ook onderverdeeld in : 1 niet-golfers en 2 golfers. Dit om het voor iedereen leuker en eerlijker te maken.

Minitrampolinespringen

Hier is de puntentelling verduidelijkt en aangepast aan de huidige normering.

Basketbal

Man-to-man wordt weer ingevoerd. Dit stond altijd al in de reglementen, maar was er door onduidelijke redenen uit verdwenen.

Watersporten

We gaan samen met de roeibond kijken hoe we het roeien verder als schoolsport kunnen ontwikkelen. De watersportclinics (zeilen, surfen en kanoën) in april gebruiken we als oefenmomenten en als mogelijke voorronden voor het evenement.

INSCHRIJVING

De inschrijving is al geopend en staat op de vernieuwde website www.schoolensport.nl.

U kunt meedoen aan de volgende sporten: atletiek, badminton, basketbal, futsal, golf, handbal, korfbal, minitrampolinespringen, softbal, unihockey, veldvoetbal, veldloop, veldhockey, volleybal, watersporten (zeilen, surfen, kanoën, roeien) en zaalhockey.

Op de site vindt u ook voor elke sport de desbetreffende regels. Op dit moment staat de datum voor het Nederlands kampioenschap minitrampolinespringen al vast op vrijdag 27 april 2007. Voor futsal en zaalhockey zijn we in gesprek met Cios-Arnhem voor het vaststellen van de datum. Deze toernooien zullen waarschijnlijk in maart/april weer worden gehouden op Valkenhuizen-Arnhem.

De datum van de finales van de overige toernooien, uitmondend in The School Final in Amsterdam staat bij schrijven van dit artikel nog niet definitief vast. Gepland stond vrijdag 1 juni 2007, maar misschien moeten we door omstandigheden uitwijken naar woensdag 6 juni 2007. Ook hiervan wordt u op de site en door digitale nieuwsbrieven op de hoogte gehouden. De eerste digitale nieuwsbrief is ondertussen al per mail verstuurd aan de collega's die vorig jaar mee hebben gedaan. Wilt u bij de inschrijvingen u mailadres goed invoeren, dit scheelt een hoop tijd voor zowel u als ons. Na inschrijving ontvangt u altijd een bevestiging dat uw inschrijving goed is ontvangen. Let er nog een keer op: *inschrijving sluit op 1 november*.

ADVIES

Wilt u als u meedoet met buitentoernooien (voetbal, hockey, atletiek en softbal) als het kan eerder starten met het oefenen met uw leerlingen. Het afgelopen schooljaar zagen we dat door het zeer slechte weer in het voorjaar een groot aantal scholen in de problemen kwamen doordat ze (bijna) niet konden oefenen. Vooral bij softbal was dit het afgelopen schooljaar het geval.

WEETJES

- Op dit moment zijn we in gesprek met de KNZB (zwembond) om het zwemmen in te voeren tijdens Mission Olympic. We hopen dat dit op korte termijn nog kan, anders wordt dit in ieder geval voor schooljaar 2007/2008. Via de website www.schoolensport.nl en via nieuwsbrieven wordt u op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.
- We zijn in gesprek met de KNSB (schaatsbond) om toch weer gezamenlijk op te trekken richting het schoolschaatsen. Ook hier houden wij u op de hoogte.
- Met de KNVB (voetbalbond) zijn we in vergaand gesprek om nog dit jaar te komen tot een 4-tegen-4 toernooi voor niet voetballers leeftijd 15/16 jaar op kleine veldjes. Verder een Voetbalsportdag voor het *Speciaal Onderwijs* op het KNVB-sportcentrum in Zeist (cluster 3/4).
- We hebben een eigentijds logo voor schoolsport, de toernooien, certificering en verkiezing sportiefste school.
- Het logo en de naam (Nederlands kampioenschap voor scholen en de verkiezing van de sportiefste school) hebben we officieel laten vastleggen bij het merkenrechtbureau.
- We gaan onderzoeken wat de KVLO extra kan doen richting het SO, PO en Bve-veld op gebied van de schoolsport. De bedoeling is dan hier vervolgens in schooljaar 2007/2008 iets mee te gaan doen.
- We hebben met bijna alle sportbonden goed contact over het KVLO-schoolsporttoernooi/Mission Olympic. Grootste uitzondering is helaas de hockeybond.
- Steeds meer ROC's raken met hun studenten betrokken bij de uitvoering van Mission Olympic en wij zijn hier zeer blij mee (mits dit goed begeleid wordt).
- Beleidsmedewerkers Aernout Dorpmans en Twan Belgers staan ook dit jaar voor u klaar om er weer een sportief schooljaar van te maken.
- Voor vragen kunt u het rechtstreekse nummer 030 693 7678 bellen.

Oscar Erken is hoofdbestuurslid van de KVLO en portefeuillehouder school en sport

CORRESPONDENTIE: schoolsport@kvlo.nl

NASCHOLING

MOVE-IT EN SNEL EEN BEETJE

DE TWENTEDAGEN

De afdeling Twente is in de gelukkige omstandigheid om ieder jaar een nascholing te kunnen organiseren.

Bij hen is het mooie weer bijna net zo standaard als bij de collega's van Gelre. Ook hiervan een mooie impressie. Door: *Leo van den Wijngaart*

Elke keer als de Twentedagen starten moet ik mijzelf de vraag stellen waar ik mijn reis door de workshops ga starten. Dit jaar was het antwoord niet moeilijk te geven.

PARTY TIME!

De collega's van het PO beginnen met een workshop 'Move it!' o.l.v. Carla v.d. Wal. Uit de eerste beelden maak ik op dat niet iedere deelnemende collega voor de combinatie van muziek en bewegen in de wieg is gelegd maar de wijze waarop Carla vanaf het begin iedere deelnemer mee weet te slepen in haar passie zegt alles over haar deskundigheid en bevologenheid. Er komt een vraag vanuit de groep collega's: 'Als de kinderen al zelf een dansje hebben gemaakt op een bepaald stukje mu-

ziek, wat moet ik daar dan mee doen?' Het antwoord van Carla: 'Gebruik het, prijs de kinderen de hemel in en stimuleer ze om nog meer te doen. Geef daarbij wat suggesties en je bent waar je wezen wilt.' Carla is haar workshop begonnen met oefenstof voor de leerlingen uit groep 1 en gaat successievelijk door tot en met groep 8. Steeds blijkt dat je met betrekkelijk eenvoudige bewegingen veel kunt bereiken. Uit het gemak waarmee Carla dit over weet te brengen op een grote groep collega's en die ook vol overgave aan het werk weet te houden, blijkt dat hier een absolute kei aan het werk is. Tot nu toe is geen enkele beweging 'droog' geoefend. Doe meteen maar mee en alles blijkt ook te lukken. Elke deelnemer zal het boek en de dvd van Carla als een kostbare schat meenemen en koesteren....

Carla van der Wal

FOTO: JOOST LEEUW

CRICKET

De workshopleider start enigszins klinisch met een uitvoerige uitleg over het hoe en wat van cricket. Een lijst met termen wordt successievelijk afgewerkt terwijl de groep collega's op de tribune zit en luistert. Bij het zien van een cricketwedstrijd is het spel voor de leek wellicht niet direct duidelijk. Daarom is de keuze van de workshopleider voor een uitleg vooraf wel begrijpelijk maar gymnastiekers willen zo graag bewegen. De theorie wordt besloten met een introductievideo waarin het promoten van cricket (hoe word ik een goede cricketer?) centraal staat. Daarna volgt de praktijk. In tweetallen wordt (voorlopig) een tennisbal heen en weer gegooid waarbij de uitdaging komt te liggen in het zo veel mogelijk heen en weer werpen binnen een bepaalde tijd zonder de bal te laten vallen. Na de tennisbal komt de cricketbal aan de beurt. Een wereld van verschil! Deze bal is steenhard en dus moet hij met beleid (meebewegen) gevangen worden. Het overschakelen kost wel wat moeite.

Het is 'tea-time' nadat nog even de goede raad is meegegeven om bij de tennisbaan afgekeurde/gebruikte ballen op te halen die uitstekend geschikt zijn voor schoolgebruik omdat ze wat minder opstuiten. Na de pauze starten we met een video waarop een erkende Engelse cricketwerper laat zien hoe en met welke effecten een bal geworpen kan worden. Daarna gaat er gespeeld worden in de zaal. Bowlen, batten en appellen komen aan de orde. En warempel het spelletje gaat al op cricket lijken (in de ogen van deze leek weliswaar).

FOTO: JOOST LEEUW

Kijken naar je collega's

GOLF EN JUDO

Vanuit een strategische plek kan ik twee workshops overzien...

Terwijl de golfers welkom worden geheten door de workshop-leider trekken de judocollega's hun kimonojasjes aan en worden ze door hun workshopleider nieuwsgierig gemaakt. Het doel is om aan het eind van de dag zoveel vormen meegekregen te hebben dat het geven van judo (stoeien) geen probleem meer moet zijn. 'Golf' praat nog en 'Judo' gaat direct aan het werk in tweetallen. De warming up van judo is bezig en ondertussen is men bij golf begonnen met de eerste serie spelletjes waarbij met het balletje diverse flesjes omgeslagen moeten worden. Bij judo is men inmiddels bezig in tweetallen waarbij wasknijpers een hoofdrol vervullen. Het duurt niet lang of het is duidelijk hoorbaar dat men plezier heeft in allerlei stoeivormen. De eerste uitbundige kreten vliegen al door de zaal.

De golfers worden rondgeleid langs diverse stations en daarbij blijkt dat onder andere het oud-Hollandse boter, kaas en eieren door de golfers in ere is hersteld.

Bij judo blijken er veel manieren te bestaan om met tweetallen te strijden om het bezit van een witte band. Bij enkelen blijkt de belasting al naar de grenzen van het aanvaardbare te gaan getuige opmerkingen als: 'Ik moet vanavond nog tennissen'. Bij het wisselen van station zijn sommige collega's al duidelijk bezig met tijdrekken en als de uitnodiging: 'Kom allemaal even zitten' klinkt, wordt daar graag gehoor aan gegeven. Nu

blijkt dat bij het judo ook de oud-Hollandse spelen hun intrede hebben gedaan, want hier wordt de stoelendans weer in volle glorie hersteld. De combinatie met eigentijdse muziek blijkt hier tot verrassende resultaten te kunnen leiden. Het is fraai om te zien hoe collega's zich van hun sterkste kant willen laten zien als de opdracht is om een ander op zijn/haar rug te krijgen. Dat het spannend is, blijkt wel uit het feit dat men graag gebruikmaakt van elke onderbreking waarbij de workshopleider uitleg geeft over de diverse stoeivormen.

Hier is een vakcollega aan het werk. De relatie die hij steeds weer legt met het werk in de klas maakt alle vormen voor iedereen hanteerbaar in de eigen schoolsituatie.

De golfers hebben hun eerste rondje circuit achter de rug en op de tribune worden ervaringen uitgewisseld en wordt besproken hoe je dit in de klas zou kunnen aanpakken.

In de pauze blijkt dat de Twentedagen als eerste functie bij-scholing hebben, maar dat de tweede functie (de ontmoeting met veel collega's) zeker zo belangrijk is. Het is heerlijk om in een sfeer van gezelligheid gecombineerd met hard werken elkaar weer eens te ontmoeten en om verhalen en ervaringen uit te wisselen.

CLUB EXTRA

Het idee achter Club Extra is: kinderen, die een bewegingsachterstand hebben, helpen bij de terugkeer naar het niveau waar-

FOTO: JOOST LEEUW

'Hangtime'

op ze eigenlijk (= in vergelijking met leeftijdgenoten) moeten kunnen acteren. Hulpmiddel hierbij zijn allerlei circusachtige activiteiten. Anne (workshopleider en collega) begint met een demonstratie van allerlei materialen en tussendoor vertelt hij met liefde over zijn ervaringen met leerlingen. Vol bewondering en soms met verbazing kijken we onze ogen uit als Anne laat zien wat er met al deze materialen mogelijk is. Anne is van een vakcollega doorgegroeid naar een complete circusartiest. We voelen ons klein worden...en gaan zelf aan de gang. Nog even komen we bij elkaar om een flard van een video te zien waarop Anne bezig is met zijn (moeilijke) kinderen in allerlei balanceeroefeningen. Succeservaring is de sleutel naar een volgende stap op weg naar het zelfvertrouwen. En ook hier zie je Anne genieten van het succes van 'zijn kinderen'. Het ontroert hem ook nu weer en dit tekent zijn grote gedrevenheid om kinderen met een achterstand te helpen. Wat een kanjer!

TEAMWORK

Na de lunch wordt Holten verlaten en gaan we richting Herikerberg. Daar worden we geconfronteerd met de pure natuur waarin Klaas, Jelle, Joost en Willem zeven stations hebben uitgezet. Bij elk station (gemaakt van natuurlijke materialen zoals palen, planken en touwen) ligt een beschrijving van de opdracht en in groepen moeten we aan het werk. De nadruk ligt op het teamwork en om te bevestigen dat we op de goede weg zijn, wordt het gelukkig gesternte waaronder de Twentedagen

geboren lijken te zijn, weer waargemaakt door de zon die ook nu weer glimlachend toekijkt.

Zet een groep 'gymnastiekers' in het bos met een stel houten palen en de homo ludens komt weer tot leven. Wat drijft de mens om ondanks afgesproken regels toch nog te proberen deze regels aan zijn/haar laars te lappen ten koste van de ander? Is dit de optimale vorm van genot? Het plezier dat ieder heeft in de samenwerkingsopdrachten stemt de toekijkende zon tevreden. Hoe kun je twee geslaagde Twentedagen beter afsluiten?

NASCHRIFT

Een woord van dank aan ieder die deze dagen heeft mogelijk gemaakt en met name aan de commissie Twentedagen van de afdeling Twente en de collega's van de 'Waardenborg' is hier beslist op zijn plaats!

Bent u overtuigd bezoeker van de Twentedagen of bent u wellicht door dit verslag op het spoor van de Twentedagen gezet, bedenkt u dan dat in 2007 de Twentedagen in een speciaal jasje gestoken zullen worden: vanwege het 25-jarig bestaan van de FBK-games zullen deze dagen plaatsvinden in het FBK-stadion in Hengelo en zal een deel van de dagen in het teken van de atletiek staan. Voor informatie kunt u terecht op de website van de afdeling.

CORRESPONDENTIE: I.vd.wijngaart@piusx.nl

PRAKTIJKKATERN BEHORENDE BIJ LICHAMELIJKE OPVOEDING 11 - 2006

PRAKTIJKKATERN

PRAKTIJK BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS

20 HET EVENWICHT IS ZOEK (1) *Henk Breukelman*

24 SOFTBALLEN IN LO2 *Eric Swinkels*

28 LO2 ATLETIEK 4 HAVO/VWO *Marc van den Heuvel en Jaap van't Hoff*

PRAKTIJK VO

OVER BALANCEREN BINNEN HET TURNEN

HET EVENWICHT IS ZOEK (1)

In verschillende recente publicaties over schoolturnen wordt balanceren maar magertjes behandeld. In de eerste concepten van het basisdocument Bewegingsonderwijs voor de Onderbouw van het voortgezet onderwijs worden alleen acrogym en ton-, bal- en steltlopen genoemd. Het evenwicht met de andere twee betekenisgebieden lijkt zoek. Er is in ieder geval een verschuiving opgetreden.

Door: Henk Breukelman

Balanceren is naast springen en zwaaien het derde betekenisgebied binnen turnen. Het wordt altijd als laatste genoemd en dat is niet voor niets. We weten er niet goed raad meer mee. Brug en evenwichtsbalk zijn grotendeels verdwenen uit de gymzaal, balanceren met stokken en stoelen (de voorloper

van het jongleren) doen we weinig meer. Handstand- en radslagvormen die vroeger bij springen en zwaaien hoorden, worden nu balanceeractiviteiten genoemd. Om de armoe van dit schoolturnsegment te camoufleren? Vroeger lag het accent vooral op de stilistische uitvoeringsvorm (vanuit de turnwereld geïnspireerd). Nu gaat het vooral om speelse en op demonstratie gerichte circusachtige acts.

EEN ANDER JASJE

De populariteit van acrogym is toegenomen en in hiphop en breakdance zie je af en toe ook balanceervormen terug. Ook bij survivalactiviteiten vind je ze. Een touwbrug doet een appèl op evenwicht en ook de catcrawl lukt alleen maar als je in balans bent. Maar we hebben naar mijn idee veel leuke balanceervormen bij de kraak gezet. Omdat het te veel zou lijken op de 'oude evenwichtsoefeningen'. Omdat het te moeilijk zou zijn, of te kinderachtig. En wat er voor is teruggekomen is minder geschikt voor werken met grote groepen. Want welke school kan zich zo veel balanceerbalken en éénwielers veroorloven, dat een hele klas aan het werk kan?

Balanceren op smalle en bewegende steunvlakken bijvoor-

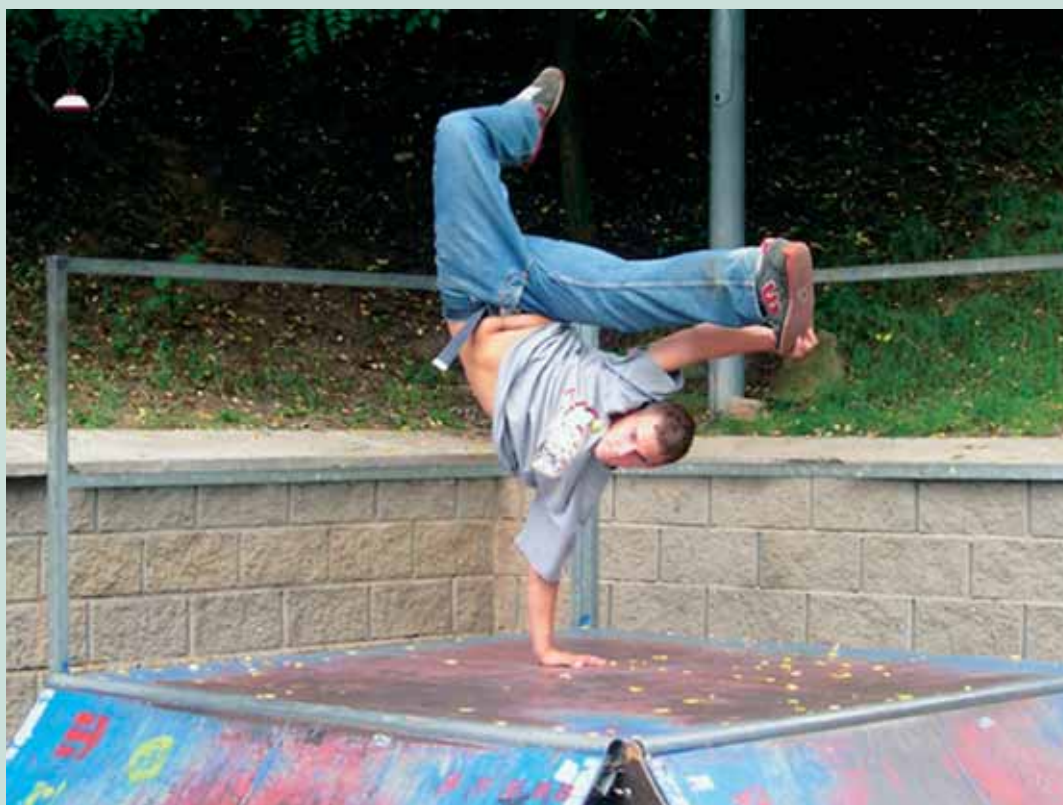

FOTO: HENK BREUKELMAN

.... en in hiphop en breakdance zie je af en toe ook balanceervormen terug.

FOTO: HENK BREUKELMAN

Hoe hoger hoe spannender...

beeld wordt vaak aan de dijk gezet. Met als argument, dat het kinderachtig is en uitsluitend geschikt voor de basisschool. Terwijl ik denk dat je hiermee veel succes kunt hebben tot in de hogere klassen van het voortgezet onderwijs. Want er zijn genoeg leerlingen van veertien, vijftien jaar die het nog steeds spannend vinden om over dunne of bewegende balken of palen te lopen, zoals ze dat tien jaar daarvoor op de stoep-rand deden. Je moet hier en daar soms wel wat aanpassingen plegen. Als je een omgekeerde bank (of nog spannender een volleybalpaal of rekstok) op anderhalve meter hoogte legt

(met een dikke mat eronder) wordt het uitdagender dan dezelfde opdracht op de grond. Arrangeer de opdrachten zo dat niet zozeer de (esthetische) uitvoering maar het halen van de overkant het doel is. Dus niet te veel draaien, ooievaartjes, zweefstanden of sprongetjes in de opdracht. Pak het op een andere manier in. Maak bijvoorbeeld eens een balanceercircuit, waar leerlingen twee minuten aan een opdracht werken. Balanceren over door medeleerlingen vastgehouden banken (laag, hoog, schuin, omgekeerd, langzaam of snel) wordt leuker als het een onderdeel is van samenwerkingsopdrachten als survival of zeskamp. Oude wijn in nieuwe zakken dus.

Onderstaande matrix laat zien, wat er op dat gebied mogelijk is, geordend naar niveau en leerjaar.

SMALLE VASTE VLAKKEN

De variatie en aanpassing aan het niveau van de leerling zit vooral in de *vorm* en breedte (eigenlijk smalle) van het steunvlak, de hoogte, de hoek en of je met meerderen tegelijk opdrachten doet (elkaar passeren bijvoorbeeld). Leerlingen kunnen daarin ook zelf allerlei arrangementen bedenken.

SMALLE BEWEGENDE VLAKKEN

Het is de moeilijkste vorm van balanceren in deze trits. Het doet een enorm appèl op concentratievermogen. Veel meer dan de leerstof uit klas 3. Toch kies ik bewust voor deze volgorde. Omdat de opdrachten van klas 3 (het bewegen op brede bewegende steunvlakken) veel meer beleving en hectiek geven. En daar hebben deze leerlingen vooral behoefte aan.

Op niveau 1 (rollende omgekeerde bank op stokken of stukken stalen pijp) kan de bank alleen maar naar voor en achter bewegen. Op het tweede niveau (wip-wap) gaat de bank ook de lucht in, op niveau drie gaat ie schuin en hangt één kant vrij in de ringen of touwen en de moeilijkste vorm (voor de gevorderde balanceerders) hangt de bank aan twee kanten vrij (omgekeerde familieschommel).

Schema 1: niveaus in balanceren

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau3	Niveau 4
Vaste smalle vlakken Leerjaar 1	Laag	Hoog	Schuin	Extra smal en hoog of schuin
Bewegende smalle vlakken Leerjaar 2	Rollende bank (laag, één richting)	Wip-wap (hoog, één richting)	Schuin (hoog, één kant vrij)	Opgehangen (hoog, twee kanten vrij)
Bewegende brede vlakken Leerjaar 3	Schuine bank op wieltjes	Familieschommel	Schuine familieschommel	Gondel

FOTO: HENK BREUKELMAN

Het blokje moet blijven staan

FOTO: HENK BREUKELMAN

Voor variaties en aanpassingen gelden dezelfde factoren als op de vaste steunvlakken. Wel kun je hierbij goed verklekkers gebruiken, zoals blokjes, die je op de balk zet en niet mogen omvallen.

BREDE BEWEGENDE VLAKKEN

De bank wordt nu weer in z'n gewone stand gebruikt, maar opgehangen in de ringen of touwen (niveau 1), als lage familie schommel (niveau 2), als schuine familieschommel (niveau 3) en als gondel (niveau 4). Vooral de laatste opdracht roept veel commotie op. Op het moment dat je vanaf de kast opstapt,

gaat de gondel erg hard zwaaien. En kom dan maar eens aan de overkant. Het leuke van al deze vormen is dat je er ook hard lopend overheen kunt. Het eerste niveau is daarom ook uitstekend te gebruiken als inleiding. 'Stormen': de hele klas er hollend overheen. Zelf estafettes zijn mogelijk. Het wordt

Niveau 4, beide kanten hangen vrij

FOTO: HENK BREUKELMAN

FOTO: HENK BREUKELMAN

FOTO: HENK BREUKELMAN

nog spannender als je banken met wieltjes hebt. Dan kan dat 'vaste' punt ook gaan bewegen. Maar ook op het hoogste niveau kan de gondel hard hollend bedwongen worden. Nog sterker: hard lopend gaat het zelfs gemakkelijker; in alle opdrachten van deze paragraaf. Het stoppen van de beweging maakt dat de bak gaat bewegen. De kinetische energie van de schuifelende of rennende leerling gaat dan verder in de bank. Balanceren zit in de mens. Een baby wil gaan zitten, staan, lopen, terwijl liggen blijven veel stabiel en veiliger lijkt. Later leert het stappen, fietsen skaten, schaatsen, skiën. Allemaal evenwicht. De mens moet, om te kunnen overleven, eerst leren in balans te komen. De natuur betaalt dat terug,

....en kom dan maar eens aan de overkant

FOTO: HENK BREUKELMAN

FOTO: HENK BREUKELMAN

Hard lopend gaat het zelfs gemakkelijker

want heb je dat eenmaal geleerd, dan geldt: hoe sneller je fietst, schaatst of skeelert, hoe beter je balans. Dat geldt in de bewegingsmechanica, maar ook in de psychologie. We moeten op alle terreinen van het leven in balans komen en blijven. Zouden we daar aan bijdragen met onze balanceerlessen?

CORRESPONDENTIE: breuk33@hotmail.com

PRAKTIJK VOORTGEZET ONDERWIJS

ZELF BETER LEREN SPELEN

SOFTBALLEN IN LO2

In het VO wordt steeds vaker gewerkt met studiewijzers. Hierin kunnen leerlingen lezen wat van ze verwacht wordt de komende lessen. In LO2 is dat een 'must' op grond van de criteria die gelden wat betreft de didactische werkwijze:

- activerende werkvormen (veel zelf aanpakken en uitzoeken)
- klassikale en frontale instructie beperken tot een minimum
- betekenisvolle opdrachten verzinnen zodat theorie geen apart onderdeel is, maar een gereedschap om problemen op te lossen
- werkmateriaal dat past bij zulke werkvormen (vuistregels, denkschema's).

Maar ook vanwege de beoordeling bij LO2. Bij praktische (praktijk)opdrachten dienen leerlingen te weten op welke andere rollen ze worden beoordeeld. Aan de hand van de eindtermen en de daarbij horende toelichting kunnen beoordelingscriteria worden geformuleerd, waaruit de leerlingen vooraf kunnen afleiden waarop ze beoordeeld worden.

Door Eric Swinkels

WAAROM DEZE LESSENSERIE?

In de slag- en loopspelen kan een keuze worden gemaakt uit softbal, honkbal en cricket. Deze lessenserie laat zien op welke wijze LO2-leerlingen zich kunnen verdiepen in het softbalspel. Dit gebeurt met name doordat er wordt gespeeld en geoefend in vaste teams. Leerlingen proberen zichzelf te verbeteren door het kiezen van oefeningen die passen bij hun eigen

niveau. Er is hier gekozen voor de verdieping van softbal en niet het spelen van honkbal, omdat in de LO2-klassen altijd jongens en meisjes gemengd les hebben. De oefeningen die leerlingen krijgen aangereikt zijn ook toepasbaar in het honkbalspel.

Naast het oefenen en spelen in vaste teams is het kenmerkende van deze lessenserie dat de observatie- en beoordelingsformulieren leerlingen duidelijkheid geven over hun eigen vaardigheidsniveau. Het geeft hen inzicht in wat ze kunnen verbeteren. De leskaarten met oefeningen per thema moeten leerlingen helpen bij het uitzoeken van passende oefeningen voor hun team. In deze lessenserie wordt een duidelijk appèl gedaan op het zichzelf (willen) verbeteren in het softbalspel. Uitgaande van blokuren krijgen leerlingen meer dan in LO1 tijd en aandacht zich te verbeteren door het kiezen en uitvoeren van de juiste oefeningen die bij het niveau van hun team passen. Het einddoel van de lessenserie is deelname aan een regionaal softbaltoernooi (oktober) en mogelijk kwalificatie voor het landelijke softbaltoernooi (in mei). Tenslotte wordt in deze lessenserie ook een duidelijk appèl gedaan op de zelfstandigheid van leerlingen. Met behulp van observatie-instrumenten en leskaarten met voorbeeldoefeningen krijgen steeds twee of drie leerlingen de opdracht om voor de volgende les softbaloefeningen voor te bereiden om aan hun eigen team uit te leggen. Daarbij zetten de leerlingen zelf de velden uit, leiden ze zelf het spel samen met twee honkscheidsrechters en leren ze hoe de stand wordt bijgehouden. Op al deze facetten worden ze uiteindelijk beoordeeld.

Dus niet alleen het softballen zelf, maar ook het klaarzetten van de velden, het leiden van het spel, het coachen van de slag- of veldpartij en het organiseren van een softbaltoernooi komt in deze lessenserie aan bod.

WAT GAAN DE LEERLINGEN LEREN?

De leerling

- verbetert zijn technische en tactische softbalvaardigheden, zowel aanvallend als verdedigend
- leert door observatie een spelanalyse te maken van zichzelf en anderen
- krijgt inzicht in methodische principes van het aanleren van softbalvaardigheden (van makkelijk naar moeilijk)
- ontwikkelt inzicht in de relatie tussen oefensituaties en het eindspel softbal
- leert beter zelfstandig samen met medeleerlingen softbal te spelen
- leert (alleen of met tweetallen) het softbalspel te leiden als scheidsrechter

Speler 1:veldpositie P-C-1h-2h-3h-ks-lv-mv-rv		(omcirkel)		slagvolgorde 1-2-3-4-5-6-7-8-9	
Geef met het aantal bolletjes aan welk niveau de speler heeft					
	Niveau	1	2	3	4
1 gooien (pitchen)		O	O	O	O
2 slaan		O	O	O	O
3 honklopen en inblijven		O	O	O	O
4 vangen (catchen) en uitmaken (veldverdediging)		O	O	O	O
5 positie kiezen en overnemen (veldverdediging)		O	O	O	O
6 softbalspel leiden, punten tellen en spelregelkennis		O	O	O	O
7 EINDOORDEEL		O	O	O	O
Toelichting/ opmerkingen:					

- doet ervaring op met het spelen van een softbalwedstrijd/softbaltoernooi
- doet ervaring op met het helpen organiseren van een softbaltoernooi.

WAT WORDT ER VAN DE LEERLINGEN VERWACHT?

Van de leerlingen wordt verwacht dat zij actief deelnemen aan de les. Naast het klaarzetten van alle benodigde materialen, betekent dit dat zij bijvoorbeeld aan het einde van les 1 (blok-uur) een analyse maken van hun eigen softbalvaardigheden en in volgorde van prioriteit aangeven welke onderdelen zij als eerstvolgende thema willen gaan verbeteren. De lessen zijn zodanig ingericht dat de leerlingen oefenen in vier-, vijftallen of met hun eigen team van acht à negen spelers.

Van de leerlingen wordt verwacht dat ze niet alleen de spelregels kennen, maar dat ze dit als scheidsrechter en als honkscheidsrechter kunnen toepassen. Daarnaast moeten de leerlingen op het scoreformulier de stand bijhouden, aangeven welke slagman wanneer uit is gemaakt en hoeveel honken de slagman bereikt. Ze moeten een team kunnen coachen en een softbaltoernooi kunnen opstellen.

HOEVEEL STUDIELAST WORDT AAN DEZE PRAKTISCHE OPDRACHT BESTEED?

Deze praktische opdracht heeft vooral een 'doe'-karakter. Tijdens de vijf blokken van 100 minuten wordt geoefend en gespeeld. Ter voorbereiding op de lessen (bestuderen spelregels, achtergrondinformatie, en voorbereiden van oefeningen) zullen de leerlingen gemiddeld nog een kleine twee uur thuis bezig zijn. Voor het deelnemen aan een schoolsoftbaltoernooi of een regionaal of landelijk softbaltoernooi, kunnen de leerlingen bijvoorbeeld tien of vijftien uur studielast rekenen. Passend bij LO2 zouden leerlingen ook een taak in de organisatie van een toernooi kunnen krijgen.

HOE WORDEN DE LEERLINGEN BEOORDEELD?

In de eindtermen staat een aantal criteria genoemd. Daarvan zijn de beoordelingscriteria afgeleid. Bij het beoordelen kijkt de docent niet alleen naar het behaalde niveau aan het einde van de lessenserie. De actieve houding tijdens de lessen, het

uitleggen van de oefeningen aan elkaar, het kritisch naar zichzelf kijken tijdens de zelfevaluatie aan het einde van de eerste les en aan het begin van de laatste les, en het observeren en beoordelen van medeleerlingen tijdens het afsluitende toernooi, spelen een rol bij de beoordeling.

De leerlingen geven in het zelfevaluatieformulier aan welk niveau ze bij de zes onderdelen hebben. Niveau 1 geeft het begin(ners)niveau aan, als minimale basisvaardigheid. Niveau 2 en 3 het vervolgniveau. Niveau 4 is het niveau van de gevorderde expert op dat onderdeel.

Hierboven staat een voorbeeld van het beoordelingsformulier waarmee een leerling die observeert een medeleerling kan beoordelen. Dit gebeurt op basis van dezelfde criteria als de zelfevaluatie.

In het voorbeeld van een klas met 24 leerlingen zijn tijdens de beoordelingsles twee teams aan het spelen en het derde team van acht leerlingen wordt verdeeld in twee groepen. De eerste groep van vier leerlingen vervult regeltaken: een scheidsrechter, een teller die de stand op het formulier bijhoudt en twee honkscheidsrechters bij honk 1 en honk 3. De overige vier leerlingen observeren ieder twee veldspelers en twee leerlingen aan slag en doen dit gedurende twee innings (vier slagbeurten). Belangrijk is ook dat de observator een eindoordeel geeft. De leerlingen krijgen in de observatie aan het begin van de lessenserie een beeld wat hun vaardigheid is op de zes punten. Aan het einde van de lessenserie zien ze in hoeverre ze zijn gevorderd. De docent kan op basis van de zelfevaluatie, de beoordeling van de observatoren en de eigen waarneming het cijfer voor softbal vaststellen en duidelijk maken aan de leerlingen.

De docent kan de onderdelen in de volgende verhouding mee laten tellen:

	weging
• actieve deelname en betrokkenheid (klaarzetten, opruimen)	10%
• softbalvaardigheden	60%
• regelvaardigheden (scheidsrechter, honkcoach, scoreformulier)	20%
• organisatie/deelname aan toernooi/wedstrijd	10%.

DE LESSEN

In deze lessenserie worden vijf à zes lessen van 100 minuten (blokuren) beschreven.

We geven hierbij de beschrijving van de eerste vier lessen:

Les 1: eerst maar eens spelen		
Lesonderdeel	Wat doen de leerlingen?	Wat doet de docent?
Les opstarten	Verzamelen (voor zover nodig) op aanwijzing van de docent materiaal voor een softbalveld en zetten dat uit.	Geeft hulp bij materiaal uitzoeken en bij het uitzetten van het softbalveld.
Warming up	Warming up met de klas uitvoeren (gooien, vangen, fielden).	Observeert, stimuleert, corrigeert en houdt de veiligheid in acht.
Teams maken	Leerlingen maken zelf gelijkwaardige teams, verdelen taken en rollen en gaan zelfstandig negen tegen negen (of acht tegen acht) spelen.	Docent geeft aan welke taken en rollen er vervuld moeten worden en bewaakt dat die goed worden verdeeld en ingevuld.
Spelen	Zij spelen geheel zelfstandig en zorgen ook zelf voor spelleiding.	De docent herhaalt waar nodig spelregels en technische en tactische principes die in de onderbouw al zijn behandeld: - drie slag en vier wijd - goed/fout geslagen bal - uitmaken door tikken en branden - gedwongen loop/loop eigen risico.
Spelanalyse maken (10 min)	De leerlingen maken aan het einde van de les een eigen spelanalyse (via het zelfanalyseformulier). Tevens geven ze aan welk onderdeel de volgende les wordt voorbereid door een tweetal uit elk team.	De docent helpt bij het invullen van het spelanalyseformulier (stelt vragen en doet suggesties, geeft voorbeelden). De docent neemt de formulieren mee en analyseert deze voor de volgende les.
Vorbereiding voor de volgende les	De leerlingen nemen de studiewijzer en achtergrondinformatie mee en bestuderen deze voor de volgende les.	De docent reikt achtergrondinformatie uit die de leerlingen voor de volgende les moeten bestuderen.

Les 2, 3 en 4: praktijklessen. Met eigen teams gericht oefenen met behulp van de oefeningen op de kijkwijzers; steeds leggen twee of drie leerlingen de oefeningen die ze hebben voorbereid uit aan hun eigen team.

Organisatie: spelen met drie teams van acht spelers op twee velden. Twee teams zijn veldpartij en de partij aan slag verdeelt zich over twee slagpartijen op beide velden. Wisselen als een nul wordt gemaakt (nádat iedereen minimaal één keer aan slag is geweest).

Lesonderdeel	Wat doen de leerlingen?	Wat doet de docent?
Les opstarten	Lesgevers verzamelen materiaal voor de oefensituaties en zetten deze uit. Leerlingen helpen bij het meenemen van de materialen en luisteren naar de aanwijzingen van de beide lesgevers.	Ziet toe op een veilige indeling van de oefensituaties, bekijkt de voorbereidingen en doet suggesties voor verbetering.

Lesonderdeel	Wat doen de leerlingen?	Wat doet de docent?
Warming-up per team (5-10 min)	Warming-up in eigen groep uitvoeren.	Observeert, stimuleert, corrigeert.
Per team oefenen (30 min)	De leerlingen oefenen zelfstandig in twee teams en corrigeren elkaar.	Docent coacht de leerlingen tijdens het oefenen (zowel inhoudelijk als methodisch).
Oefenspel (minimaal 45 minuten)	De lesgevers bepalen de veldposities en de slagvolgorde. Iedere les begint een ander team als eerste te slaan. Team A aan slag, B en C als veldpartij; wisselen na eerste nul: team B aan slag en A en C in het veld; daarna C aan slag en A en B in het veld. Een geblesseerde leerling of een leerling van de slagpartij is scheidsrechter of vult het scoreformulier in.	Docent observeert, stimuleert en corrigeert.
Afsluiten les	Reflecteren op gegeven les en geven aandachtspunten voor volgende les.	Docent vraagt naar ervaringen en geeft commentaar en aanwijzingen voor volgende lesgevers.

In les 5 wordt gespeeld en geoefend bij de softbalclub in de buurt. In de laatste les wordt het eindspel gespeeld en beoordeeld van/door alle leerlingen.

ALGEMENE TIPS BIJ DE LESSENSERIE

- Zorg qua planning dat de lessenserie niet samenvalt met de lessen softbal voor LO1. Zo blijft het voor leerlingen leuk en afwisselend. De lessen LO1 blijven dan ook leuk. Deze lessenserie wordt gegeven in het tweede jaar LO2 in havo 5 en vwo 6 in de eerste periode na de zomervakantie.
- Voor leerlingen is het erg leuk videobeelden te laten zien van bijvoorbeeld de Haarlemse honkbalweek (aan het einde van de zomervakantie) en van de Amerikaanse Worldseries baseball (half oktober). Het softballen gaat dan meer leven. In de les honkbalpetjes op laten zetten vergroot ook de beleving. Bovendien handig wanneer de zon in de ochtendlessen nog laag staat.
- Voor het oefenen bij een softbalclub moet tijdig contact worden gezocht, aangezien het buitenseizoen voor de softballers eindigt op 1 oktober. Het vinden van voldoende vrijwilligers om de drie teams te begeleiden is vaak een probleem. Voor leerlingen is het wel erg leerzaam en motiverend.
- Het bezoeken van een softbalclub staat als les beschreven als de een na laatste les voordat er beoordeeld wordt, maar dit kan uiteraard ook eerder plaatsvinden.
- Geblesseerde leerlingen kunnen in de les altijd iets doen. Een kopie van het beoordelingsformulier voor docenten kan handig zijn als een leerling los van de groep de docent assisteert bij het beoordelen.
- Als alternatieve opdracht kan een leerling ook de achtergrond van softbal beschrijven en een korte samenvatting

geven in de les.

- Zorg voor een 'slecht weer' alternatief, zodat de softballes binnen in de zaal altijd door kan gaan.

AFSLUITING EN EXAMENDOSSIER

Wat moet er uiteindelijk in het dossier komen? Wanneer heeft een leerling dit blok afgerond? In het dossier komen uiteindelijk:

- het zelfevaluatieformulier (les 1)
- het voorbereidingsformulier met oefeningen die de lesgevers hebben gebruikt bij de voorbereiding op het lesgeven aan hun eigen team
- het tweede observatieformulier van hun eigen vaardigheden (begin van de laatste les)
- de beoordeling door de docent (laatste les).

ACHTERGRONDINFORMATIE/TIPS VOOR DOCENTEN

In de bijlagen staat alle informatie voor de leerlingen om te softballen. Er kan verwezen worden naar de website www.softbal.pagina.nl en op de website van www.kvlo.nl is de 'syllabus schoolsoftbal' te downloaden.

Eric Swinkels geeft les op Sg.Twickel in Hengelo en is parttime medewerker van SLO.

CORRESPONDENTIE: swinkels.e@home.nl

PRAKTIJK VOORTGEZET ONDERWIJS

VOORBEELDEN VAN EEN LESSENSERIE, KIJKWIJZER EN STUDIEWIJZER VOOR ATLETIEK

LO2 ATLETIEK 4 HAVO/VWO

Welke instrumenten krijgen leerlingen in handen in LO2 als er in lessenseries gewerkt wordt met kijkwijzers en studiewijzers? In een gemengde LO2-groep van havo- en vwo-leerlingen kunnen de specifieke verschillen duidelijk gemaakt worden: havisten richten zich meer op het praktisch handelen en bij de vwo-ers ligt het accent meer op reflecteren, het beleidsmatige en een meer wetenschappelijke benadering. Voor zowel havo als vwo komt in deze lessenserie de kern van LO2 duidelijk naar voren, dat leerlingen bewegingssituaties kunnen kiezen, arrangeren en begeleiden, voor zichzelf, maar vooral voor anderen (en, voor vwo, daarop reflecteren).

Hier volgt een voorbeeld van een studiewijzer afkomstig van het Oostvaarders College (OVC) in Almere.

Door: Marc van den Heuvel en Jaap van 't Hoff

WAT GA JE DOEN?

De komende lessen zul je werken aan je conditie. De les begint met het trainen van de duurloop. Deze duurloop zal worden afgesloten in de vorm van de OVC-cross over ca. 3200 meter. De theorie die je over inspanningsfysiologie gehad hebt in je map maakt onderdeel uit van dit onderdeel. Deze PO (periodieke opdracht) staat op zichzelf en staat los van de PO atletiek.

De PO atletiek heeft een omvang van 10 SLU en vindt plaats op de atletiekbaan van AV'90 op het Fanny Blankers-Koen Sportpark.

Je gaat hier werken aan drie verschillende atletiekonderdelen: hordenlopen, discuswerpen en hink-stapspringen. De ingedeelde groepen blijven deze periode dezelfde. Als voorbeeld wordt hier het hordenlopen uitgewerkt.

WAT GA JE LEREN?

- De techniek van één van de onderdelen moet je goed beheersen. Dit is het onderdeel waar je de eerste keer mee begint. De andere onderdelen moet je in mindere mate beheersen.
- De havisten gaan lesgeven. De lesstof bestaat uit het onderdeel waar je mee begint.
- De vwo-ers gaan een analyse maken van de beweging van een medeleerling. De beweging betreft wederom het onderdeel waar je mee begint.
- Elkaar beoordelen.

BEOORDELING

Je wordt gedurende de lessen beoordeeld op de volgende aspecten:

- 1 techniek
- 2 samenwerking tijdens de les
- 3 beoordelen.

In het volgende tabelletje kun je zien hoeveel punten je per onderdeel kunt halen.

techniek	0	1	2	3	4	5
samenwerken	0	1	1,5	2	2,5	3
beoordelen	0	0,5	1		1,5	2
totaal	0					10

Het lesgeven wordt als één geheel beoordeeld. Het cijfer zal pas bekend worden na meerdere lesgeefopdrachten.

INHOUD VAN DE LESSEN

Er wordt vooraf een theorieles van vijftig minuten in de kantine van de atletiekbaan gegeven. De praktijklessen duren honderd minuten.

LES 1

- Looptraining + sportspecifieke warming-up.
- Groepjes maken.
- Oefenen van je eigen onderdeel.

LES 2

- Looptraining.
- Sportspecifieke warming-up gegeven door vwo-er.
- Oefenen eigen onderdeel + lesvoorbereiding maken havo en bewegingsanalyse maken vwo.

LES 3

- Looptraining.

- Warming-up door vwo-er.
- Lesgeven havo en aanleren andere technieken.

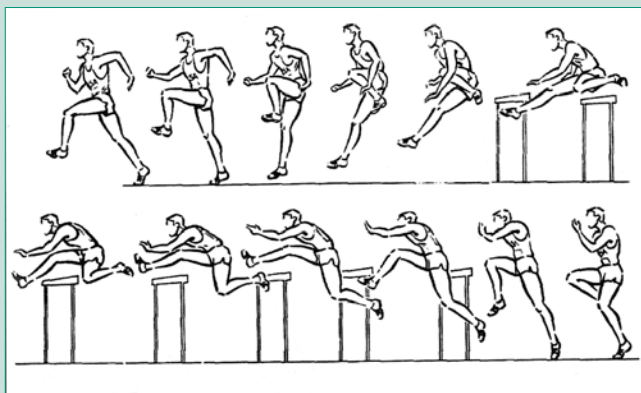
LES 4

- Looptraining.
- Warming-up door vwo-er.
- Lesgeven en oefenen andere technieken.

LES 5

- Looptraining (voorbereiden op OVC-cross).
- Warming-up door vwo-er.
- Afsluiten driekamp en elkaar beoordelen.

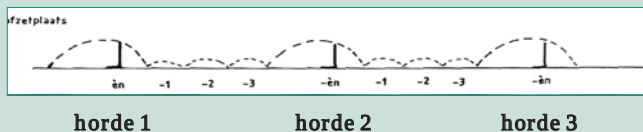
KIJKWIJZER EN METHODIEK HORDENLOPEN

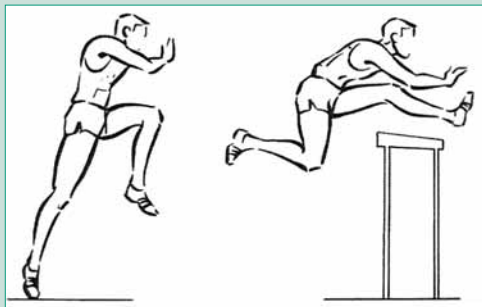
1 Het ritme over de horden

Zet op de volgende wijze de gele oefenhorden uit op de baan.

looprichting

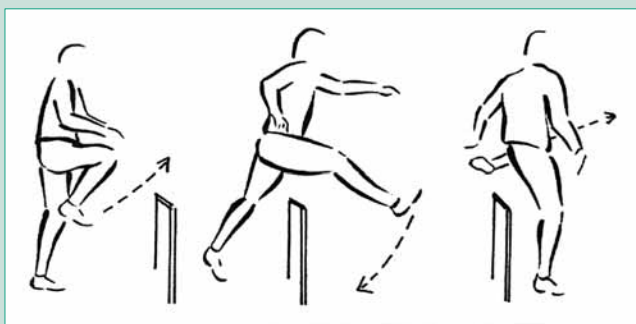

- Zoek uit met welk been je het makkelijkst over de pilonnen (horde) stapt.
- Stap over de horde en neem *na de landing* nog drie passen. Kijk naar het bovenstaande plaatje!
- Doe dit nu in looppas. Tel tot 5: sprong = 1, landing = 2, stap = 3, stap = 4, stap = 5.
- Trek de knie van het werkbeen hoog op en zwaai tijdens de sprong het onderbeen uit naar voren zoals op onderstaand plaatje is te zien.

2 Techniek van de hordenpas

Zet de drie gele oefenhorden iets hoger. Je moet er nog wel overheen kunnen stappen. Stap op de volgende wijze over de horden heen.

Let op de volgende aanwijzingen

- Breng de knie scherp gebogen omhoog tot heuphoogte en strek het been over de horde.
- Beweeg tegelijkertijd de romp iets naar voren.
- Haal de knie van het doortrekbeen hoog onder de oksel door.
- Hou de hiel dicht bij het zitvlak en laat de tenen naar buiten wijzen.
- Blijf naar de volgende horde kijken.

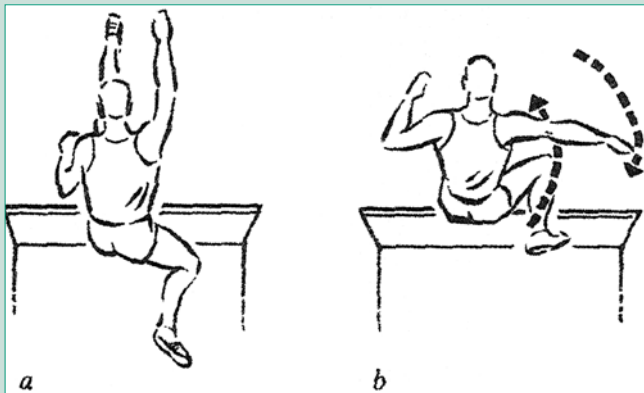
Doe dit in steeds hoger tempo, maar let op een correcte uitvoering.

3 Naar de horden

Vervang de oefenhorden voor echte horden in de laagste stand. Oefen de actie van het doorhaalbeen op de volgende wijze:

Maak de afstand tussen de horden 6 meter. Lees de aanwijzingen onder 2 nogmaals en oefen de hordenpas met aanloop.

4 Arm doorhalen

Maak tijdens het doorhalen van het been een tegenbeweging met de gelijkzijdige arm op de volgende wijze:

5 60 meter horden

Zet een baan uit voor 60 m. horden. Gebruik de volgende afstanden tussen de horden:

Startlijn jongens

Finish

12 mt	7 mtr	7 mtr	7 mtr	7 mtr
-------	-------	-------	-------	-------

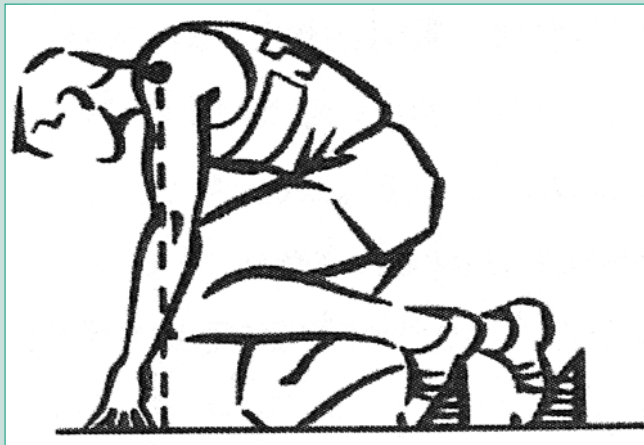
Startlijn meisjes

Finish

12 mtr	6,5 mtr	6,5 mtr	6,5 mtr	6,5 mtr
--------	---------	---------	---------	---------

6 Starten

Plaats startblokken bij de startlijn. Start op de volgende wijze:

Voor rechtshandigen staat het linkerbeen voor. Laat een medeleerling het commando 'klaar——af' verzorgen.

STUDIEWIJZER BEOORDELEN LO2

Om goed les te kunnen geven moet je in staat zijn het bewegingsverloop van een leerling te beoordelen. Je moet dus goed kunnen kijken naar wat een ander doet, eventuele fouten zien en kunnen komen tot aanwijzingen om het bewegingsverloop te verbeteren of een beoordeling als je cijfers moet gaan geven.

Dat dit niet eenvoudig is zal je niet verbazen. Je kent degene die je beoordeelt en je hebt ook een mening over hem of haar. Iemand die je aardig vindt zul je naar alle waarschijnlijkheid op een andere manier bekijken dan iemand die je net heeft getackeld bij het voetbalspel.

Wat gebeurt er als je een vriend of vriendin moet gaan vertellen dat er nogal wat aan te merken is op wat hij of zij doet? Wat doe jij als een vriend of vriendin jou een slechte beoordeling geeft?

Het doel van deze oefening is tweeledig

Aan de ene kant moet je leren zo objectief mogelijk te beoordelen en aan de andere kant zul je moeten leren met kritiek om te gaan.

Het is verstandig om voor je begint de volgende vragen te beantwoorden:

- 1 Help ik een ander zijn prestatie te verbeteren als ik een milde beoordeling geef en fouten door de vingers zie?
- 2 Wat heb ik eraan als degene die mij beoordeelt mij niet op mijn fouten wijst?

De beoordeling die je gaat geven heeft geen gevolgen voor het cijfer van degene die door jou beoordeeld wordt.

(Toevoeging redactie: door deze hantering kunnen leerlingen kritisch zijn in hun beoordeling; het heeft immers geen effect op het resultaat voor de beoordeelde.)

Voor de havisten:

- bestudeer de kijkwijzer van je onderdeel
- je neemt het beoordelingsformulier dat hoort bij de activiteit waar je mee bent begonnen aan het begin van deze lessenserie
- spreek met elkaar af wie je gaat beoordelen binnen deze groep. (Voor de vwo-ers zijn dit degenen van wie zij de bewegingsanalyse hebben gemaakt.)
- tijdens het oefenen observeer je en je schrijft je bevindingen op het formulier
- kijk niet naar alle factoren tegelijkertijd maar kies er elke keer twee of drie
- schrijf aan het eind je conclusie. Deze volgt natuurlijk uit jouw bevindingen en moet bestaan uit punten die ter verbetering kunnen worden aangenomen.

Voor de vwo-ers:

Je hebt een bewegingsanalyse gemaakt. Vertel voor het oefenen wat je hebt gezien en geef de aanwijzingen die je hebt bedacht. Maak aan het einde een nieuwe analyse en vergelijk deze met de eerste. Is er iets veranderd? Schrijf pas na de vergelijking je conclusie.

Veel succes

CORRESPONDENTIE: mlsvdH@planet.nl, djeep@wanadoo.nl

VAS

VAKBONDSCONTRIBUTIE

VERREKENEN MET HET BRUTOLOON!

Voor KVLO-leden die werkzaam zijn in het hbo, Bve, VO en PO is het op basis van de Cao's voor deze sectoren mogelijk om de betaalde contributie over het jaar 2006 te verrekenen met het bruto inkomen. Wat levert dit voor u op en wat moet u daarvoor doen? *Door: Jilles Veenstra*

UW VOORDEEL?

Indien u de maximum contributie van € 145 aangevuld met een gemiddelde afdelingscontributie van € 10 betaalt en voor u het maximum belastingtarief geldt van 52% kan u dit € 80,60 korting opleveren. Uiteraard valt niet iedereen (was het maar waar!) in het dit maximumtarief maar deze regeling levert toch voor ieder werkzaam lid een voordeel van minimaal zo'n 35% op.

WAT MOET U DOEN?

Om in aanmerking te komen voor dit voordeel dient u voor 1 november 2006 een aanvraagformulier (u kunt dit downloaden op de KVLO-website), vergezeld van een betalingsbewijs van uw vakbondscontributie, bij uw werkgever in te leveren. Daar de contributie van de KVLO in twee keer wordt gefactureerd (een voorschot van € 53 in januari en een restant bedrag in april) gaat het om twee bank- of giroafschriften. Op deze afschriften kunt u uiteraard alle niet relevante gegevens, zoals overige betalingen en saldo, weglakken. De werkgever zorgt vervolgens voor een juiste verwerking van de door u verstrekte gegevens.

WAARMEE VERREKENEN?

Per sector (hbo, Bve, VO en PO) is op het aanvraagformulier

aangegeven welke bruto salariscomponenten in aanmerking komen voor een verrekening van de vakbondscontributie.

EEN VERKLARING VAN DE VAKBOND?

Doordat er bij de KVLO vele verschillen in contributie bestaan (onder andere veroorzaakt door de per afdeling verschillende afdelingscontributie) is het op dit moment nog niet mogelijk alle leden geautomatiseerd een betalingsbewijs toe te zenden. Vandaar dat is gekozen voor een betalingsbewijs aan de hand van uw afschriften. De KVLO hoopt u in het komende jaar wel te kunnen voorzien van zo'n verklaring, na de invoering van een nieuw administratief systeem. Mocht u onverhoopt niet meer in het bezit zijn van de afschriften dan kunt u contact opnemen met de KVLO (030 693 7676).

MEER LEDEN!

Door deze regeling vervalt het argument dat een lidmaatschap van de KVLO te duur zou zijn. Trek daarom uw collega's over de streep om lid te worden van de KVLO!

CORRESPONDENTIE: jilles.veenstra@kvlo.nl

**U heeft een mooi vak
maar behoefte aan extra inkomen?**

Internationaal samenwerkingsverband zoekt open minded leraren lichamelijke opvoeding, met durf en doorzettingsvermogen, als partners (parttime of fulltime) voor de uitbouw van het netwerk in een explosieve groeiemarkt.

Heeft u interesse om een extra inkomen op te bouwen, bel dan voor het maken van een afspraak: 0642 675 329.

Duke Travel www.dukettravel.nl		 Tel : 0227-549450 Fax : 0227-549465 E-mail : info@dukettravel.nl Adres : Kluiten 1, 1674 NM
STEDENREIZEN	SPORT / ACTIEF	WINTERSPORT
Vraag onze jubileum-aanbiedingen!		

NASCHOLING

29 NOVEMBER 2006

STUDIEDAG BEWEGINGSONDERWIJS IN

Net als in de afgelopen jaren organiseert de KVLO samen met de SLO ook dit jaar een studiedag voor collega's uit het praktijkonderwijs. Dit jaar staat de studiedag duidelijk in het teken van de lesgeefpraktijk. Daarbij sluiten we aan bij de eerder gepresenteerde blauwdruk voor het bewegingsonderwijs praktijkonderwijs en we onderzoeken de mogelijkheden van het basisdocument LO voor de onderbouw in het voortgezet onderwijs. Er is aandacht voor het begeleiden van leerlingen naar buitenschoolse activiteiten en we staan stil bij het leren omgaan met leerlingen die probleemgedrag vertonen. Kortom: een gevarieerd programma.

Door: *Alien Zonnenberg*

WAAR?

Ochtend: Fulcotheater, Overtoom 3, IJsselstein (vijf minuten lopen van de Baanbreker).

Middag: De Baanbreker, Baden Powellweg 1, IJsselstein.

Datum: 29 november 2006.

Programma

09.30	Ontvangst in het Fulcotheater nabij de Baanbreker.
10.00	Opening.
10.05	Lezing: Nieuwe invalshoeken in het omgaan met probleemgedrag, door Bart Faber.
11.05	Workshopronde 1 Theorie naar keuze.
12.00	Verplaatsen naar Baanbreker.
12.15	Lunch.
13.00	Workshopronde 2 Praktijk naar keuze.
14.15	Theepauze.
14.30	Workshopronde 3 Praktijk naar keuze.
15.45	Evaluatie en presentatie van plannen voor netwerken.
16.00	Afsluiting.

THEORIE WORKSHOPS**1 De Blauwdruk en het basisdocument LO onderbouw voortgezet onderwijs**

Het BADOVO geldt in principe ook voor het praktijkonderwijs, de kerndoelen zijn daar streefdoelen geworden. In hoeverre kan dit BADOVO een aanzet zijn voor de programmaontwikkeling van het praktijkonderwijs? Wat zijn de kansen en mogelijkheden voor deze doelgroep, en waar moet je juist gaan aanpassen? Met een groep geïnteresseerde collega's gaan we hierover van gedachten wisselen.

Workshopleider: Berend Brouwer

2 CAO voortgezet onderwijs

De overgang van de CAO van het primair onderwijs naar het

voortgezet onderwijs heeft nogal wat voeten in de aarde gehad. Wat betekent het precies en zijn er belangrijke consequenties voor de docenten LO in het praktijkonderwijs te benoemen? Workshopleider: Jilles Veenstra

3 Doorstroming van leerlingen uit het praktijkonderwijs naar de sportvereniging onmogelijk oftoch mogelijk

Het is algemeen bekend dat te weinig leerlingen uit het praktijkonderwijs aan sport en bewegen doen. Knelpunten als te weinig sportaanbod, ouders weten bestaand sportaanbod niet te vinden, vervoer en financiën zijn daar o.a. de oorzaak van. Tijdens deze workshop kunt u kennismaken met het project JIPPIE Speciaal. Dit initiatief, ontstaan in Amsterdam, laat leerlingen uit het praktijkonderwijs kennismaken met sporten en bewegen, met als uit eindelijk doel de doorstroming naar de sportvereniging. De methode die gehanteerd wordt bij JIPPIE Speciaal is op dit moment zo'n succes dat het project uitwaaiert over de rest van Nederland. De resultaten van de verschillende projecten zijn fantastisch.

Workshopleider: Peter Potter, landelijk projectleider JIPPIE Speciaal.

4 Omgaan met probleemgedrag

Nieuwe inzichten rondom het begeleiden van leerlingen met conflictgedrag en agressie. Vanuit verschillende invalshoeken worden deze met de deelnemers uitgewerkt, waaronder video-analyse, begeleiding en creatieve manieren om gedrag te interpreteren. Aandacht wordt besteed aan de praktische problemen die docenten LO in de klas ervaren.

Workshopleider: Bart Faber

PRAKTIJK WORKSHOPS**5 Doelspelen, het geven van leerhulp**

We besteden aandacht aan het geven van leerhulp bij doelspelen aan de leerlingen van het praktijkonderwijs. We geven voorbeelden van uitdagende bewegingssituaties binnen de leerlijnen van doelspelen uit het basisdocument LO voor de

IJS IN HET PRAKTIJKONDERWIJS 2006

onderbouw VO, met aandacht voor de regelende rollen.

Workshopleider: Speldocenten netwerk Enschede met speldocent van de Calo

6 Zelfverdediging

Leren omgaan met agressie en probleemgedrag.

Een uniek systeem om met leerlingen die, zowel binnen als buiten de lessen, lastig en agressief gedrag vertonen, om te gaan.

Het principe van winnen zonder te vechten staat centraal.

Workshopleider: Jan van Buuren

7 Turnen

Uitdagende situaties binnen de leerlijnen uit het basisdocument LO voor de onderbouw VO van turnen waarmee leerlingen uit het praktijkonderwijs goed uit de voeten kunnen. In deze workshop wordt speciaal aandacht gegeven aan het geven van leerhulp bij het leren vangen en het leren begeleiden

van elkaar. De mogelijkheden van de leerlijnen binnen het praktijkonderwijs gaan we met elkaar onderzoeken in concrete lessituaties.

Workshopleider: Netwerk Dronten en turndocent ALO

8 Fit-Steps

Dit is een keuzeprogramma voor leerlingen praktijkonderwijs die uitgedaagd willen worden om conditionele oefeningen te gaan doen. De ervaringen van een praktijkschooldocent LO.

Workshopleider: Maaïke Rodel

Informatie:

Berend Brouwer (SLO), tel.: 053 484 0410, e-mail:

b.brouwer@slo.nl

Alien Zonnenberg (KVLO), tel.: 030 693 7678, e-mail:

alien.zonnenberg@kvlo.nl

Inschrijfformulier Onderlinge studiedag praktijkonderwijs 2006

Datum: woensdag 29 november 2006 te IJsselstein

Naam: _____ Adres: _____
 Postcode: _____ Woonplaats: _____
 Telefoon: _____ E-mail: _____
 Bank/girorekening: _____ t.n.v.: _____

☐ Vakleraar ☐ Anders,

Lid KVLO: ja / nee

Kandidaat lid KVLO: ja / nee

Lidmaatschapsnummer: _____ (zie adressticker vakblad)
 (zonder lidmaatschapsnummer brengen wij het hoogste bedrag in rekening)

NB: Betaalt per eenmalige incasso en gaat hiermee akkoord door ondertekening. Deze incasso is onherroepelijk.

Het inschrijfgeld bedraagt € 95 voor KVLO-leden (student-lid: € 35) en € 130 voor niet-leden (student: € 55), lunch + materiaal inbegrepen.

Handtekening voor akkoord: _____

Ik heb belangstelling voor de volgende workshops (twee uit het ochtendprogramma en drie uit het middagprogramma invullen!):

Nr. workshop	Titel van de workshop
Ochtend 1 _____	_____
2 _____	_____
Middag 3 _____	_____
4 _____	_____
5 _____	_____

Dit formulier volledig ingevuld in een envelop (zonder postzegel) opsturen naar:
 Bureau KVLO
 Antwoordnummer 6030
 3700 VB Zeist

**Uiterste inschrijffdatum:
 20 oktober 2006**

Begin november ontvangt u een inschrijvingsbewijs met programma en routebeschrijving

OPLEIDING

AMSTERDAM, DEN HAAG, GRONINGEN, TILBURG, ZWOLLE... NIJMEGEN!

DE ZESDE ALO

In september 2006 is de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) met een opleiding tot eerstegraads leraar lichamelijke opvoeding gestart. Lichamelijke Opvoeding sprak met de directeur van het Instituut voor Sport- en Bewegingsstudies van de HAN, Tjeerd de Jong. Door: Lars Borghouts

Het rijtje Amsterdam, Den Haag, Groningen, Tilburg en Zwolle is voor mensen uit de wereld van de lichamelijke opvoeding welbekend. Deze Nederlandse ALO's zijn in de loop van de tijd alle wel één of meerdere nieuwe opleidingen gaan aanbieden, soms zelfs in een andere opleidingsplaats (bijvoorbeeld Sitard). Ook is het aantal afgestudeerden LO flink toegenomen (tussen 1995 en 2005 met 38%). Maar al sinds 1947 is er geen nieuwe academie aan het hoger onderwijs toegevoegd. Het initiatief van de HAN voor een zesde academie kan dan ook gerust als een kleine revolutie in ALO-land worden gezien. De opleiding van de HAN is ondergebracht in het zogenaamde Instituut voor Sport- en Bewegingsstudies. Binnen dat instituut worden naast de ALO ook de opleiding Sport Gezondheid en Management (SGM) aangeboden, alsmede een variant van die opleiding, CIOS/SGM. Bovendien maakt een onderzoek- en expertisecentrum op het gebied van sport en gezondheid deel uit van het instituut. De opleiding zal worden aangeboden op de HAN-campus in Nijmegen, en een deel van de opleiding zal worden uitgevoerd op nationaal sportcentrum Papendal.

ARBEIDSMARKTPERSPECTIEF

'Het initiatief voor een nieuwe opleiding is ontstaan door vragen van de gemeenten Nijmegen en Arnhem en door contacten met scholen in de regio', aldus Tjeerd de Jong, directeur van het instituut Sport- en Bewegingsstudies. 'Steeds vaker werden daar leer- en ondersteuningsvragen gesteld op het gebied van sport en bewegen in het algemeen en op het gebied van bewegingsonderwijs in het bijzonder. Vragen als: hoe kunnen we via het bewegingsonderwijs gezondheidsgerelateerde doelen bereiken? Hoe kunnen we via het bewegingsonderwijs de sociale binding bevorderen? Hebben jullie stagiaires die onze leraar lichamelijke opvoeding kan ondersteunen? Welke wetenschappelijke bewijsvoering is er voor de vormende waarde van sport? En ga zo maar door. De HAN wil graag op alle maatschappelijk relevante gebieden een kennisinstituut in de regio te zijn. Sport is zo'n gebied.'

Volgens de onlangs verschenen Rapportage Sport 2006 van het Sociaal en Cultureel Planbureau is de werkloosheid onder afgestudeerden LO nihil, ondanks de toename in het aantal afgestudeerden. Van de in het studiejaar '02-'03 afgestudeerden had 90% anderhalf jaar later betaald werk en het merendeel

van de rest studeerde. Dezelfde rapportage constateert echter ook dat wellicht een deel van de afgestudeerden van de mbo-opleidingen Sport en Bewegen (vorig jaar 10.000!) straks ingezet zal worden als onderwijsassistent bewegingsonderwijs in het basisonderwijs. Daarvan zou best eens een deel via de functie leraarondersteuner middels een duale aanstelling door kunnen stromen naar bevoegd vakleerkracht. Heeft de HAN rekening gehouden met de verwachte ontwikkelingen op de arbeidsmarkt? Tjeerd de Jong: 'We hebben in de oriënterende fase door het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt onderzoek laten doen naar de ontwikkeling van de arbeidsmarkt voor leraren lichamelijke opvoeding. Daarin zijn twee scenario's uitgewerkt: de onervulde vraag naar leraren LO in een laagconjunctuurscenario en de onervulde vraag naar leraren LO in geval van hoogconjunctuur. Er is in het onderzoek rekening gehouden met ontwikkelingen in de omgevingsvraag (bijvoorbeeld mogelijke inzet Sport en Bewegen afgestudeerden in het primair onderwijs, stimulering breedtesport etc.). Het resultaat van het onderzoek is dat bij een doorgezette groei van de huidige ALO's er sprake is van een jaarlijkse gemiddelde onervulde vraag naar leraren LO in de periode 2010 - 2015 van tussen de 167 fte en 247 fte. Bij een studierendement van 60% betekent dat een jaarlijkse behoefte aan extra studenteninstroom van 429 - 646 studenten. Overigens heb-

Het gebouw van de HAN

FOTO: TJEERD DE JONG

ben we ervoor gekozen om onze instroom te fixeren (eerste jaar 60) en om geleidelijk en gecontroleerd te groeien, want we willen verstoringen bij collega-opleidingen voorkomen'.

PARTNERS

De bestaande ALO's hebben in hun lange geschiedenis natuurlijk een behoorlijk netwerk opgebouwd van samenwerkingspartners, stagescholen, enzovoorts. De nieuwe Nijmeegse ALO heeft al in de ontwikkelfase geprobeerd om zo veel mogelijk externe partijen te betrekken. 'De regio Arnhem – Nijmegen kenmerkt zich door een grote dichtheid aan sportorganisaties, zoals NOC*NSF, Cios Arnhem, en NISB,' aldus De Jong. 'Verder heeft de regio door de overheid ondersteunde ambities op het gebied van voeding (Food Valley) en gezondheid (Health Valley). Sport en bewegen spelen bij het realiseren van die ambities een voorname rol. Met gemeente en scholen wordt gewerkt aan het ontwikkelen van structurele vormen van samenwerking. Zo is in de behoefte aan stageplaatsen voor het eerste jaar inmiddels voorzien. Bovendien trachten we goede afspraken te maken met S&B-scholen in de regio om verdringing te voorkomen. Tijdens de ontwikkeling van de opleiding is nauw samengewerkt met het werkveld en met de relevante partijen in de regio om te komen tot een goed profiel waarbij we enerzijds recht doen aan de specifieke regionaal gebonden eisen aan de moderne leraar LO, anderzijds aan de landelijk geformuleerde opleidingseisen en de eisen die de overheid stelt aan het hbo-niveau'.

In 1999 hebben de Europese onderwijsministers afgesproken om binnen heel Europa het bachelor/mastersysteem in te voeren. De opleidingen lichamelijke opvoeding zijn daarmee bacheloropleidingen geworden. In Nederland is met de stelselwijziging meteen een nieuw 'keuringssysteem' voor opleidingen in het leven geroepen, na toetreding van de Vlamingen inmiddels de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie geheten (NVAO). Elke nieuwe opleiding moet eerst door de accreditatiekeuring voordat deze de titel 'bachelor' mag uitdelen. Daarvoor moet een beoogde nieuwe opleiding een lijvig rapport produceren en onder andere ook haar personeel, kwaliteitszorg, en natuurlijk opleidingsprogramma helemaal op orde hebben. De tijd dat instellingen in het hoger onderwijs zomaar even een nieuwe studie konden starten, terwijl er bijvoorbeeld pas een half jaar aan curriculum klaar was, is daarmee voorbij. Ook de HAN moest gekeurd worden via deze 'Toets Nieuwe Opleiding' van de NVAO, en in november 2005 kwam de positieve beoordeling. Tjeerd de Jong: 'Maar daarmee ben je nog geen bekostigde opleiding. Met andere woorden: je mag als je geaccrediteerd bent dan wel de bachelortitel verstrekken, maar je krijgt nog geen geld van de overheid om je opleiding te kunnen draaien. Daarvoor moet je eerst nog

door de macrodoelmatigheidstoets van het ministerie van OCW. Je moet dan als het ware hard maken dat de maatschappij behoefte heeft aan jouw opleiding, dat je voldoende ingebed bent in de regio, en ook dat je geen nadelige gevolgen veroorzaakt bij de reeds bestaande opleidingen. Gelukkig oordeelde het ministerie dat we aan alle eisen voldeden. Daarmee stond het licht op groen voor de start van de zesde ALO'.

PROFIEL

Hoe ziet het profiel van de Nijmeegse opleiding eruit? Onderscheidt zij zich van de 'traditionele vijf'? 'Natuurlijk sluiten we in eerste instantie gewoon aan bij de algemene doelstellingen van het bewegingsonderwijs zoals verwoord door de KVLO. Verder is het onze ambitie om de wetenschappelijke oriëntatie van het vak en van de beroepsbeoefenaar te versterken, en zetten we sterk in op de operationalisering van de verbindingen tussen onderwijs, buurt en sport. Tenslotte is het onze keuze om ons naast de intrinsieke waarde van de sport duidelijk te richten op de gezondheidswaarde ervan. In de macrodoelmatigheidsaanvraag naar het ministerie hebben we dit ook aangegeven. Deze visie zie je ook terug in het curriculum van de opleiding. Daarin spelen de elementen gezondheidsbevordering, een leven lang sporten en gezonde voeding een voorname rol. Het is onze bedoeling dat studenten van de nieuwe opleiding aan de HAN een bijdrage kunnen leveren aan de gezondheid en vitalisering van hun leerlingen, maar ook aan integratie, betrokkenheid en participatie van deze groepen bij onze samenleving. De studenten worden toegerust om via het onderwijs het gedrag van grote groepen jongeren (pedagogisch) verantwoord te beïnvloeden. Kortom, we leiden leraren lichamelijke opvoeding op met een breed profiel.'

In september is de eerste lichting studenten lichamelijke opvoeding van de ALO Nijmegen gestart met de opleiding. In dit geval niet alleen voor hen een spannend nieuw begin, maar ook voor alle betrokkenen bij de HAN. En misschien ook wel een beetje voor de reeds bestaande opleidingen. We zullen in *Lichamelijke Opvoeding* de ontwikkelingen blijven volgen.

CORRESPONDENTIE: i.borghouts@fontys.nl

NASCHOLING

STUDIEMIDDAG/-AVOND OVER CLUBEXTRA

CLUBEXTRA: EEN HERSTART?

De geschiedenis van ClubExtra gaat terug naar 1992 toen de Calo Zwolle het voortouw nam bij het zoeken naar een oplossing voor kinderen die, door een bewegingsachterstand, geen aansluiting konden vinden bij reguliere sportverenigingen. Om deze kinderen een tijdelijke plek te bieden om te sporten en te helpen na verloop van tijd weer een plekje te vinden binnen de reguliere sport, werd ClubExtra opgericht.

In 1994 werd ClubExtra als project ondergebracht bij de bond voor aangepast sporten (NEBAS). Mede als gevolg hiervan verspreidde ClubExtra zich uit over heel Nederland. *Door: Joost Hes*

ENKELE KENMERKEN VAN CLUBEXTRA

De kinderen die naar ClubExtra komen zijn kinderen die 'onhandig zijn in bewegingssituaties'. Hier spreek je van wanneer er een motorische achterstand is ten opzichte van leeftijdsgenootjes. Dit kan zijn vastgesteld door een vakleerkracht, een kinderfysiotherapeut, een groepsleerkracht of een ouder. Naast een motorische achterstand spelen ook sociale problemen vaak een rol. Er kan dan gesproken worden van een 'sportsociale achterstand' (C. van Doodewaard, 1999). Hierbij moet gedacht worden aan grote problemen op gebied van bijvoorbeeld winnen en verliezen, het innemen van diverse sociale rollen en het omgaan met regels en afspraken. Deze kinderen vragen dan ook vaak meer aandacht in situaties waarin samen gesport wordt.

Tijdens de bijeenkomsten van ClubExtra wordt in groepjes van maximaal tien kinderen geprobeerd:

- het plezier in sport en bewegen te laten (her-)ontdekken onder het motto 'niets moet, alles mag!'
- de achterstand planmatig weg te werken
- te verbeteren op 1 of meerdere activiteiten zodat aansluiting kan plaatsvinden bij de reguliere sportclub
- door te laten stromen naar een reguliere sportvereniging.

Over het algemeen wordt ClubExtra gegeven door vakleerkrachten LO, al dan niet met een MRT-specialisatie en in een aantal gevallen door Ciossers. Door NebasNsg wordt in samenwerking met de Calo een scholingstraject ClubExtra verzorgd voor aankomende lesgevers.

VERANDERINGEN

Sinds 2005 is Franceline van de Geer verantwoordelijk voor alle jeugdsport bij NebasNsg en zo kreeg zij ook de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor ClubExtra.

Toen zij anderhalf jaar geleden in deze baan aan de slag ging, trof zij het volgende aan:

- onvoldoende overzicht over de locaties waar ClubExtra wordt gegeven en over de actuele coördinatoren van ClubExtra

- een wildgroei aan initiatieven die de naam ClubExtra dragen
- mede door de voorgaande punten, een kwaliteitsverlies van het 'product' ClubExtra
- de samenwerking met de Calo stond op een te laag pitje.

De studiedag in Zwolle toont het voornemen (weer) tot een betere afstemming en samenwerking te komen in de relatie tot ClubExtra's in de diverse regio's en de relatie met de Calo in het bijzonder. En om in de termen van 'product' te blijven, om samen te komen tot een nieuw marketingprofiel. Zowel de Calo, in de persoon van Corina van Doodewaard en NebasNsg zijn er van overtuigd dat de richting voor deze kwaliteitsslag gegeven dient te worden door het werkveld van ClubExtra. Vandaar deze studiedag voor lesgevers en coördinatoren van ClubExtra.

Plezier hebben

FOTO: JOOST HES

EEN KWALITEITSSLAG

De kwaliteitsslag wordt op twee sporen ingezet, namelijk een organisatorische en een inhoudelijke kwaliteitsslag, waarbij de eerste door Franceline van de Geer en de tweede door Corina van Doodewaard wordt uitgevoerd.

Thema's van de organisatorische kwaliteitsslag zijn:

- via welke lokale, regionale of provinciale partijen kan ClubExtra het best worden geïmplementeerd? En waar zijn al goede ervaringen opgedaan?
- is een certificaat ClubExtra voor nieuwe ClubExtra-vestigingen mogelijk en wenselijk. En hoe moet dat met de ClubExtra's die al draaien?
- via welke partijen komen kinderen bij ClubExtra?

Tijdens de bijeenkomst is er in ieder geval gestart met het opstellen van een actuele lijst van de aanwezige coördinatoren, die wordt beheerd door NebasNsg.

KOMEN TOT EEN TOP DRIE

Corina van Doodewaard leidt de inhoudelijke kwaliteitsslag in. Ze begint te vertellen dat er in 2005 op dit gebied toch nog redelijk veel is gebeurd. Veel van deze activiteiten vielen onder de paraplu van een effectonderzoek dat TNO heeft gehouden. In het kader hiervan zijn er cursussen gegeven en is er actueel en praktisch cursusmateriaal ontwikkeld. Dit laat onverlet dat de kwaliteit van ClubExtra de laatste tijd niet in voldoende mate is bewaakt, waardoor er veel verschillen in vormgeving en niveau tussen de locaties zijn ontstaan en dat de activiteiten zich op veel verschillende terreinen richten. Om ook bij het werkveld te beginnen onderwerpt Corina de aanwezigen aan een inventarisatie van inhoudelijke thema's. Er wordt gevraagd een top drie aan te geven van thema's op het gebied van:

- de instroom: wat is de doelgroep van ClubExtra en hoe komen we aan die groep?
- een kwalitatief hoogstaand aanbod: van bijvoorbeeld een profiel vastleggen van de lesgever tot een trotse kledinglijn ontwerpen voor kinderen en lesgevers
- de niveauduiding: een kindvolgsysteem ontwikkelen op het gebied van het bewegen en op het gebied van de speciale pedagogische eigenschappen van de deelnemers
- de niveauverbetering: door leveren van lessenreeksen, de

begeleiding van de ouders meer vormgeven en contact met verwijsmogelijkheden

- de uitstroom: een ambulante begeleiding bij de sportvereniging, bijscholen van verenigingskader of een keurmerk voor geschikte sportverenigingen
- ClubExtra voor tieners
- ClubExtra voor kinderen met overgewicht
- ClubExtra zwemmen.

De volgende drie items scoorden het hoogst bij de aanwezigen:

- een visie op methodiek en leren bij ClubExtra
- een kindvolgsysteem
- de sportdoorverwijzing.

Een item dat de bestuurders van ClubExtra ook hoog op hun lijstje hebben staan, is een keurmerk.

DE SCHOULDERS ERONDER

Uit de bovenstaande inventarisatie blijkt, dat er over de hele lijn van de inhoud van ClubExtra aan getrokken dient te worden. Dat kan zowel komen door achterstallig onderhoud op deze gebieden, maar ook door het enthousiasme van de aanwezigen. In ieder geval is het goed dat NebasNsg en de Calo (School of Human Movement and Sports – Hogeschool Windesheim) er samen achter gaan staan om ClubExtra een nieuwe injectie te geven. Want op het actuele gebied van de stimulering van de sportdeelname mogen zeker diegenen, die moeilijk bij de reguliere sport kunnen aansluiten, niet vergeten worden. Als u dat ook vindt en u wilt iets weten over ClubExtra of er een wilt opzetten dan kunt u contact op nemen met: Franceline van de Geer: f.van.de.geer@nebasnsg.nl of Corina van Doodewaard: Cl.van.Doodewaard@windesheim.nl

CORRESPONDENTIE: jmjmhes@hotmail.com

NISB

OOK DE KVLO ONDERSTEUNT DE ACTIE

HEEL NEDERLAND DANST OP 16 NOVEMBER

16 november 2006: 11.15 uur. Van Den Helder tot Maastricht en van Dokkum tot Den Haag verzamelen zich grote groepen mensen in gemeentehuizen, aula's van scholen, bedrijfskantines, universiteiten, sporthallen, woonzorgcentra, en ook op marktplaatsen stroomt het vol met mensen. De aanwezigen komen in beweging. Eerst aarzelend, maar dan als vanzelf bewegen de heupen mee op 'What a feeling' bekend van Irene Cara. Ook in de rest van het land staat de muziek aan en gaan de voeten van de vloer. Heel Nederland danst: een bijzonder moment. Door: Nanette Hagedoorn

Initiatiefnemer voor deze bijzondere actie is het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB). NISB vindt het belangrijk dat iedereen meer bewust wordt van het grote belang van bewegen en sport. Met de actie wordt geprobeerd in het Guinness Book of Records te komen onder de titel 'de meeste mensen die gelijktijdig op verschillende plaatsen aan het dansen zijn'. Twee jaar geleden bracht NISB met deze actie 143.000 mensen op de been. Dit keer wordt met heel Nederland de schouders eronder gezet om het record te halen (200.000 deelnemers). Een flinke klus, maar zeker haalbaar gezien het enthousiasme van alle deelnemers twee jaar geleden. Iedereen kan meedoen. NISB streeft ernaar dat deze keer ook alle gemeenten aanhaken bij de actie. Burgemeesters worden bij de actie betrokken en gevraagd een intentieverklaring te ondertekenen waarin zij toezeggen te gaan werken aan lokaal beweegbeleid. Ambassadeurs van de actie zijn Barbara de Loor, ex-schaatsster en winnares van 'Dancing with the Stars' en Paul Rosenmöller, voorzitter van het Convenant Overgewicht.

BELANG VAN BEWEGEN

Slechts de helft van de Nederlanders haalt de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, vijf dagen per week een half uur flink bewegen per dag. 33% van de jongens en 22% van de meisjes

onder de 18 jaar voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (voor jongeren is de norm een uur flink bewegen per dag). In achterstandswijken is de situatie nog veel slechter, op sommige plaatsen voldoet niet meer dan 3% van de jongeren aan de beweegnorm.

De gevolgen van te weinig bewegen zijn ernstig. Zo is de afgelopen twintig jaar het aantal kinderen met overgewicht verdubbeld: één op de acht kinderen is te dik. Overgewicht is zelfs al zichtbaar bij kinderen onder de vier jaar. Meer bewegen kan deze bedreigende trend een halt toeroepen. Regelmatige lichaamsbeweging verhoogt de kwaliteit en zelfs de duur van het leven. De meeste mensen weten dat bewegen gezond is, maar doen het desondanks te weinig in hun dagelijks leven. NISB hoopt dat veel organisaties aanhaken bij de actie. Al deze aandacht moet laten zien dat het eigenlijk heel simpel en leuk is om meer te bewegen. Bovendien zorgt het voor ontmoeting, ontspanning en geeft het je een goed gevoel....What a feeling!

HOE KUNT U MEEDOEN?

- Zelf dansen, kijk op de website voor locaties.
- Een dansevenement (mede) organiseren voor uw eigen organisatie.
- Bekendheid geven aan de actie via de communicatiekanalen van uw organisatie.

Nog even de gegevens op een rijtje:

Datum	Donderdag 16 november 2006
Tijdstip	11.15 – 11.20 uur
Deelnemers	Iedereen die zich heeft opgegeven via www.heelnederlanddanst.nl
Locatie	Gemeentehuis, school, bedrijf, sportschool, zorginstelling, etc.
Aanmelden en meer informatie	Via de website: www.heelnederlanddanst.nl

Nanette Hagedoorn is communicatiemanager bij het NISB

FOTO: WILLEM HES

IRP

DE IRP-PRAKTIJK

De afdeling individuele rechtspositie biedt hulp en bijstand bij allerlei vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. Deze juridische bijstand geldt voor leden werkzaam in en buiten het onderwijs. Om een indruk te geven van de zaken die dagelijks op de afdeling rechtspositie behandeld worden in deze rubriek een selectie uit gestelde vragen. Door: mr. Sandra Roelofsen

Er komen veel vragen binnen over de nieuwe arbeidsongeschiktheidsregels. Daarom hier een korte samenvatting van de WIA-regeling. Binnenkort volgt een uitgebreider artikel over deze regeling van de afdeling IRP.

Op 1 januari 2006 is de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) van kracht geworden. De WIA vervangt de WAO voor die ziektegevallen die zijn ontstaan vanaf 1 januari 2004. Voor werknemers werkzaam in het onderwijs wordt de WAO aangevuld door verschillende ABP-regelingen, zoals invaliditeitspensioen en de herplaatsingstoelage. Deze aanvullingen passen niet meer bij de filosofie en het systeem van de nieuwe WIA. Het heeft vele (moeizame) onderhandelingen gekost om uiteindelijk een akkoord te bereiken over een nieuwe aanvullende ABP-regeling voor werknemers in het onderwijs (en bij de overheid), het ABP Arbeidsongeschiktheidspensioen (AAOP). Samengevat is voor u, als u te maken krijgt met arbeidsongeschiktheid, het volgende van belang.

Werknemers die voor minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn bevonden, krijgen geen WIA-uitkering en geen aanvullende AAOP-uitkering. De werkgever is namelijk verplicht om deze werknemers in dienst te houden. Deze 'ontslagbescherming' kent een gevaarlijk addertje onder het gras. Een werknemer met een arbeidsongeschiktheidspercentage van minder dan 35% kan namelijk niet worden ontslagen door de werkgever, *tenzij er sprake is van een zwaarwegend dienstbelang*. Van een zwaarwegend dienstbelang is in elk geval sprake indien het in dienst houden van de werknemer leidt tot ernstige financiële problemen voor de werkgever. Kan een werkgever ernstige financiële problemen aantonen bij het in dienst houden van een gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemer, die bijvoorbeeld zijn reguliere LO-lessen niet meer kan geven en waarvoor geen vervangende werkzaamheden beschikbaar zijn, dan kan dat ontslag voor de betreffende leerkracht betekenen. Werknemers die gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn in de categorie 35-80%, vallen op grond van de WIA onder de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Werknemers die volledig (meer dan 80%) en duurzaam arbeidsongeschikt zijn vallen onder de Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten (IVA). Het AAOP geeft een aanvulling op deze beide WIA-regelingen. Werknemers blijven bij arbeidsongeschiktheid over de aanvulling van ABP en over de

onderliggende WIA-uitkering (WGA of IVA) pensioen opbouwen zonder dat daarvoor premie behoeft te worden betaald. Na afloop van de (zomer)vakantie, met de herfstvakantie al weer bijna in zicht, komt ook de volgende vraag regelmatig langs: *Hoe zit het nu met samenloop van zwangerschapsverlof en vakantieverlof bij zwangere leerkrachten in het voortgezet onderwijs?*

In artikel 8.1 lid 7 van de CAO-VO is geregeld dat de vrouwelijke leerkracht (of directeur) ten minste aanspraak behoudt op het vakantieverlof dat samenvalt met de zomervakantie en het tijdvak van zwangerschaps- en bevallingsverlof. Het vakantieverlof wordt dan aansluitend op het zwangerschaps- en bevallingsverlof genoten, tenzij de werkgever en werknemer anders afspreken. Voor de andere vakanties geldt geen compensatieregeling voor zwangerschapsverlof. Overigens geldt er ook geen compensatie voor samenloop van arbeidsongeschiktheid en vakantie. Bent u als leerkracht dus ziek tijdens een vakantieperiode dan kunt u deze niet-genoten vakantiedagen niet compenseren.

In het *primair onderwijs* is met ingang van de nieuwe CAO-PO per 1 augustus 2006 de regeling opgenomen dat zwangerschaps- en bevallingsverlof dat samenvalt met de zomervakantie tot maximaal drie weken kan worden gecompenseerd door vakantieverlof in een andere periode. Het is goed dat er nu ook duidelijkheid is in het primair onderwijs betreffende de samenloop van vakantie en zwangerschap. Tot 1 augustus van dit jaar was er in de oude CAO-PO en in het RPBO niets geregeld over een eventuele compensatie. In verschillende rechtszaken is er door vrouwelijke leerkrachten gepoogd compensatie te krijgen voor niet genoten vakantie in verband met samenloop met zwangerschapsverlof. Daarbij is de bijzondere situatie ontstaan dat er voor vrouwelijke werknemers in het bijzonder onderwijs volgens de burgerlijke rechter *wel* een recht op compensatie bestaat, maar voor zwangere leerkrachten in het openbaar onderwijs volgens de bestuursrechter *geen* recht op compensatie. Deze ongelijkheid is nu door de nieuwe CAO-PO rechtgetrokken.

Hebt u vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kunt u zich wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.nl en dagelijks van 12.30-16.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

KVLO

GEZELLIG TUSSEN DE KOEIENVLAAIEN

DE ANDERS ACTIEVENDAG

De KVLO heeft ook vut/gepensioneerde leden. Daartoe behoort nu ook voor de eerste keer Truus van der Gugten, onze oud-secretaris. Voor deze groep wordt eens per jaar een dag georganiseerd. Op donderdag 11 mei 2006 verzamelden 33 gepensioneerde leden van de KVLO zich te Kamerik, in de landelijk gelegen Vergaderhoeve 'De Boerinn'. Door Servé Retera

Na ontvangst met koffie en thee en de opening door Servé Retera met een korte inleiding omtrent de keuze van het onderwerp voor dit jaar, 'Veiligheid op school', werd de inleiding verzorgd door een enthousiaste Alien Zonnenberg, beleidsmedewerker onderwijskundige zaken KVLO.

VEILIGHEID OP SCHOOL

Nieuwe inzichten in de aanpak van het veiligheidsbeleid op scholen ten aanzien van preventie van agressie en geweld en de nieuwe cursus Weerbaarheid voor ouderen.

Aan de hand van stellingen en levendig gepresenteerde cases van Alien geassisteerd door collega en acteur Marianne Rietberg vond in de vorm van een 'Hogerhuis' een levendige discussie plaats tussen de in twee groepen verdeelde leden. Een jury, samengesteld uit de grondleggers van de cursus 'Zelfverdediging voor meisjes' Truus van der Gugten en Bob Mirck, beoordeelde met de inleiders het adequaat kunnen toepassen van conflicttheorieën.

FOTO: SERVÉ RETERA

Tijdens de discussie en de daaropvolgende gesprekken bleek eens te meer hoe groot de betrokkenheid en hoe waardevol de levenservaring in dit opzicht is van gepensioneerde leden. De voorzitter van de KVLO, Gert van Driel, refereerde hieraan in een dankwoord en benadrukte dat het hoofdbestuur deze verenigingsactiviteit van grote betekenis achtte. Leden die 50 jaar lid zijn van de vereniging worden door het hoofdbestuur onderscheiden met de zilveren KVLO-erespeld. Die eer viel tot zijn eigen verrassing, aan collega Harrie Rink, die de speld kreeg uitgereikt van Servé Retera.

GOLF

Na een voortreffelijke lunch in Hoeve de Boerinn, ging een boeiend buitenprogramma van start, gewijd aan het sterk in opkomst zijnde 'Boerengolf', ook wel klompengolf genoemd. De Boerinn beschikt over een outdooraccommodatie en ook over puttinggreens, een drivingrange en twee klompengolfbanen van elk achttien holes. Het doel is natuurlijk om de bal in zo min mogelijk slagen in de put te slaan en de diverse obstakels en hindernissen zoals bunkers, sloten en hoogteverschillen slim te omzeilen.

De leden, in leeftijd variërend van net met pensioen tot ver in de tachtig en verdeeld over flights van vier tot vijf personen, lieten zich niet onbetuigd. Het schitterende weer en het prachtige polderlandschap stimuleerde het sportieve gezelschap tot een jeugdig enthousiasme en prima prestaties. Jongelui die de 'outdoor'-mogelijkheden van 'de Boerinn' benutten voor een vrijgezellendag stonden met verbazing en bewondering te kijken naar de sportieve acties en vooral de spelvreugde van de gepensioneerde 'gymnastiekers'. Na afloop reikte Henk Satema zeer originele boerenprijzen uit waarbij de eerste prijs naar collega Map Buitelaar ging die voor de achttien holes slechts 69 slagen nodig had. De huifkar tenslotte bracht een groot gedeelte van de leden, na een gezellige negentiende hole naar het station van Woerden. De automobilisten onder het gezelschap konden de zeer geslaagde dag in de files nog eens rustig de revue laten passeren.

CORRESPONDENTIE: S.Retera@planet.nl

AAN DE BAK IN HET VAK

INTERVIEW MET JEF MAHIEU

WIE IS JEF MAHIEU

‘Ik ben 48 jaar en geboren in Zwolle’, begint Jef zijn verhaal. ‘Ik ben vader van Puk, een meisje van 8 jaar en van zoon Jip, die is 7 jaar is. Mijn partner en de moeder van beide kids is Babette.’

Jef is in 1980 op de Kalo in Tilburg afgestudeerd is behalve als leraar LO tevens werkzaam als ski- en snowboardleraar op indoorbanen met sneeuw en rollend tapijt.

Zijn vrijetijdsbesteding bestaat, buiten skiën en snowboarden, uit wedstrijdzeilen, golf en fitness. ‘Maar ook skaten en zwemmen met mijn kinderen en ik doe iedere middag mee met de leerlingen tijdens de sportclinics’, voegt Jef eraan toe.

Hij is werkzaam op het Markiezaat College, de afdeling mbo-techniek, van het ROC West-Brabant. Dit schooljaar heeft hij z’n 25-jarig jubileum gevierd en is in staat geweest om, tegen wil en dank, altijd LO op de kaart te houden op zijn school.

‘Ik heb het vak altijd een belangrijke plaats in de beroepsopleiding van onze leerlingen willen geven. Daarom heb ik ook al sinds 1984 een deel van ons vak als theoretisch onderwijs aangeboden. Om dat goed te kunnen doen heb ik zelfs een eigen handboek geschreven wat jarenlang verplicht op de boekenlijst heeft gestaan en wat ook door meerdere scholen in het land is gebruikt. Nu voeren we ze deze stof overigens alleen nog middels practica’, aldus de ‘oude rot’.

Sinds 1987 is het vak geheel over een andere boeg gegooid toen het definitief van het lesrooster dreigde te verdwijnen. Nu vindt alles buiten de deur plaats op diverse sportlocaties waar de sport geen beperkingen heeft die je in gymzalen vaak wel hebt. We bieden een breed scala aan sporten aan waaruit de leerlingen kunnen kiezen.

WAT MAAKT JOUW WERK LEUK?

‘Het actief bezig zijn met jeugd houdt mijzelf ook jong.’ zegt Jef. ‘Als ik merk dat leerlingen het echt tof vinden wat we ze aanbieden dan motiveert dat enorm en het feit dat ze nu hun eigen sporten kunnen kiezen zorgt ervoor dat de motivatie van de leerlingen veel groter is dan vroeger, toen ze nog de standaard gymlessen kregen.’

Doordat er een zo breed mogelijk spectrum aan sporten wordt aangeboden zijn de lessen die worden gegeven ook heel gevarieerd, dat maakt dat het werk nooit een sleur kan worden.

‘Omdat ik een deel van de dag administratief en organisatorisch werk heb is er een perfecte balans tussen actie en rust’, vervolgt Mahieu zijn relaas. ‘Ik heb vrijwel volledige autonomie in het plannen van mijn jaarrooster. Ik krijg een budget per jaar waarmee ik alles mag doen wat ik maar kan verzinnen. Aan het eind van het jaar wordt steeds de balans opgemaakt en tot nu toe is men ieder jaar enthousiaster geworden, zodat ik steeds meer mogelijkheden van de school krijg en ook de collega’s van de andere vakken doen actiever mee bij allerlei sportactiviteiten. Dat komt de sfeer zeer ten goede.’

ER ZIJN VAST OOK MINDER LEUKE KANTEN AAN HET WERK. WAAR STOOE JE JE AAN? ZIE JE OPLOSSINGEN?

‘Het feit dat het heel moeilijk is om de leerlingen voor activiteiten mee te krijgen in hun vrije tijd stoort me regelmatig. Ze zijn heel erg consumptief en doen alleen iets extra’s als het hen ook iets oplevert.

De informatie naar dit slag leerlingen verloopt heel moeizaam. Leerlingen van een technische opleiding zijn slecht in het opnemen van informatie die via

tekst tot hen komt. Je blijft achter ze aan lopen om ze te bereiken. Daar wordt ik wel eens moedeloos van. Gelukkig starten we komend schooljaar met een eigen website voor dit vak! Hiermee openen zich geheel nieuwe mogelijkheden om met hen te communiceren’

‘Tot nu toe heb ik al die jaren de kar hier op school alleen moeten trekken. De vakcollega’s die ik heb zijn werkzaam in deeltijd. De organisatie steeds in mijn eentje is vaak erg veel werk. Maar het succes van ons sportprogramma werpt nu ook in die zin zijn vruchten af: er komt komend schooljaar een uitbreiding in de formatie. Eindelijk kan ik een stevig team gaan formeren en kunnen we nog meer gaan doen!’

HOE ZOU JE GRAAG WILLEN DAT LEERLINGEN AAN JE TERUGDENKEN WANNEER ZE DE SCHOOL VERLATEN HEBBEN?

‘Ze hoeven niet aan mij terug te denken, maar ik ontmoet regelmatig oud-leerlingen en het is altijd fijn om te horen dat ze later toch voor een sport hebben gekozen die ze op school hebben leren kennen.’

HEB JE EEN SUCCESNUMMER?

‘Het management van onze school heeft aangegeven het sportprogramma als een speerpunt van de school te gaan beschouwen met ingang van het nieuwe schooljaar. Het is gebleken dat sommige leerlingen voor onze school hebben gekozen omdat het sportprogramma hier hen zo aantrekkelijk leek. Hieruit kan ik opmaken dat onze aanpak in ieder geval succesvol is!’

HOE ZIET ONDERWIJS IN BEWEGEN ER IN 2020 UIT?

‘Meer op de persoonlijke leest van iedere individuele leerling geschoeid. Het lesaanbod is afgestemd op aan te vullen hiaten op het motorische en mentale vlak. Tegelijkertijd is het een stuk onderwijs in alles wat met gezondheid te maken heeft. En...sporten moet vooral als een prettige bezigheid worden ervaren’, besluit deze actieve mbo-docent het interview.

CERTIFICERING SPORTACTIEVE SCHOLEN

26 SCHOLEN GECERTIFICEERD ALS SPORTACTIEVE SCHOOL

ONDERTEKENING CONVENANT IN DEN HAAG

In het nieuwe schoolgebouw van Lyceum Ypenburg in Den Haag dat nog niet eens af was, vond op 27 juni de ondertekening van een convenant plaats tussen vertegenwoordigers van Stichting Netwerk Sport Accent Scholen enerzijds en KVLO en NOC*NSF anderzijds. Alle 26 tot het samenwerkingsverband behorende scholen werden daarmee in één klap gecertificeerd als 'sportactieve school'. Door: Hans Dijkhoff

De deelnemende scholen zijn verenigd in de Stichting Netwerk Sport Accent Scholen Nederland. De Stichting behartigt de belangen van de leden. Het Netwerk heeft een stimulerende, coördinerende en controlerende functie. Hiermee kan het Netwerk Sport Accent Klassen uitgroeien tot de landelijke standaard voor de perfecte combinatie van studie en sport. De leden zijn verplicht in hun Sport Accent Klassen te werken volgens het gezamenlijk ontwikkelde onderwijsconcept. Met dat onderwijsprogramma zijn leerlingen en hun ouders verzekerd van een juiste inhoud en organisatie.

SPEECHES

Een van de sprekers, Leo Spelt, als voorzitter van de stichting Netwerk Sport Accent Scholen, vertelde 'dat op een woensdagmiddag in 2003 het idee was ontstaan om tot een netwerk te komen tussen scholen die bewegen en sport hoog in het vaandel hebben staan. Google

deed de rest en een jaar later was de oprichting een feit'. Zestien scholen gingen een samenwerkingsverband aan en in december 2004 was de officiële presentatie van het netwerk in Den Haag. Nu zijn dat al 26 scholen en de bedoeling is dat aantal verder uit te breiden.

In zijn verhaal memoreerde Spelt dat het verankeren van

bewegen en sport in het schoolprogramma een peiler is. Het dient het kenmerk van een school te zijn.

Dat de scholen nu zijn gecertificeerd als 'Sportactieve School' door KVLO-NOC*NSF is een blijvende stimulans. 'Zo worden we scherp gehouden om onze kwaliteit te blijven waarborgen.'

Gert van Driel kwam met drie argumenten om tot ondertekening van het convenant over te gaan.

- In het kader van de Alliantie is het natuurlijk belangrijk dat bewegen en sport voldoende aandacht krijgt en een waardevolle plaats binnen de school inneemt.
- Het didactisch concept is een verrijking voor de school en een goede impuls voor maatschappelijke toewending. 'Be-

wegen en sport kan een belangrijk onderdeel zijn van een krachtige leeromgeving, waarbinnen ook andere competenties kunnen worden ontwikkeld.'

- Het derde punt is minstens zo belangrijk. Als een sectie LO binnen de school iets voor elkaar wil krijgen, kan dat niet zonder de steun van de directie. Van dit netwerk kan een voorbeeldfunctie uitgaan: een actieve sectie gesteund door een welwillende directie. Van Driel deed dan ook een oproep om dit voorbeeld uit te dragen naar de managers in het onderwijs.

De directeur van NOC*NSF, Theo Fledderus, vroeg zich hardop af hoe het toch kwam dat school en sport elkaar toch steeds maar weer opzochten. Dat samen doen leuk is wisten we natuurlijk al, maar je hebt elkaar ook nodig. De ontwikkelingen die er zijn binnen de school en de sport vragen om samenwerking. Dat wordt nog eens van bovenaf duidelijk gemaakt door de Alliantie. Het Netwerk Sport Accent Scholen heeft hierin een voortrekkersrol door middel van het uitdragen van hun beleid.

Namens Maria van der Hoeven sprak de directeur van de Alliantie 'School en sport samen sterker', Jos Kusters. Ook hij gaf het belang van dit moment en waar het voor staat aan. Hij deed dat vanuit de perspectieven van de verschillende partners binnen de Alliantie: OCW, VWS en NOC*NSF.

Hij benadrukte 'dat het goed was dat de initiatieven ook van onderaf kunnen komen. Het Netwerk stond immers eerder in de steigers dan de Alliantie'.

LARDERING

Tussen de sprekers en groepen scholen die een schildje van de certificering ontvingen door waren er optredens van leerlingen van Lyceum Ypenburg. Deze gaven een goed beeld van de diversiteit van het programma-aanbod: kunst rollerskaten, taekwondo, streetdance en American football. Het geheel werd omlijst door een groep trommelaars. Maar daarmee doe ik deze leerlingen tekort, want ze zetten een perfecte show neer, waarbij het moeilijk was om stil te blijven zitten.

CORRESPONDENTIE: hans.dijkhoff@kvlo.nl

FOTO: HANS DIJKHOFF

Gert van Driel namens de KVLO

DE START

HOE EEN STUDENT MEEWERKT AAN HET ONTSTAAN VAN EEN NIEUWE UITGAVE VOOR ONS VAK

DE BASIS ONDER EEN MOOI DOCUMENT!

Een start kent vele dimensies. In LO 7 was 'De start' het topic. Ook dit verhaal kan daar een plaats in vinden.

We kennen het Basisdocument bewegingsonderwijs. Dit document krijgt er eind 2006 of begin 2007 een zusje bij: het Basisdocument voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs, alhoewel deze naamgeving nog niet vaststaat. Ook ALO-studenten werken mee aan de totstandkoming daarvan. Door: Ingerlise Kooijman

Het is nu alweer een jaar geleden dat ik gevraagd werd door Gerie ten Brinke om mee te denken over het nieuw te schrijven basisdocument voor het voortgezet onderwijs. In eerste instantie kwamen de avonden me niet goed uit. Later besepte ik dat ik een prachtige kans liet lopen meer kennis op te doen over het bewegingsonderwijs en ik besloot het te doen. Gelukkig maar, want vanaf de eerste keer ben ik met veel plezier en interesse naar de bijeenkomsten gegaan.

HET BEGIN

In 2004 kwam het *Basisdocument bewegingsonderwijs* voor het BO uit. Deze verbeterde uitgave was een samenvoeging van de eerder verschenen delen in 1999 en 2003 en een overzichtelijk en praktisch boek was het resultaat. In mijn eerste twee jaar aan de Calo heb ik hier dankbaar gebruik van gemaakt voor de stages in het basisonderwijs zonder te beseffen hoeveel werk het schrijven van een dergelijk document moet hebben gekost. Volgend jaar zal de onderbouw te maken krijgen met herziene kerndoelen na slechte kritieken op de basisvorming (die overigens voor het vak LO nogal meevielen, red.). Een geschikt moment om met een basisdocument voor het voortgezet onderwijs te komen waarin deze kerndoelen zijn meegenomen. Vandaar dat een zevental mensen, werkzaam in verschillende disciplines van het bewegingsonderwijs, hard aan de slag zijn gegaan dit op tijd voor elkaar te krijgen. Daarbij werd de hulp ingeschakeld van experts (o.a. leraren aan de verschillende ALO's), mensen uit het werkveld zelf en studenten van de verschillende ALO's. Naast de zogenaamde resonansgroep, waren Manon van Os (ALO Groningen) en ik aanwezig als studentenpanel en konden zo onze mening geven over de verschillende leerlijnen.

NAIEF

Mijn eerste bijeenkomst ging over het domein turnen en ik kan wel stellen dat ik mijn ogen heb uitgekeken. Uiteenlopende visies op het turnen, wel of geen paddestoelen in het onderwijs (ik weet nog steeds niet precies wat dit voor 'essentiële' attributen zijn...), kritieken op de gekozen activiteiten; het leverde behoorlijk wat discussie op. De eerste twee jaar op de Calo krijg je nauwelijks te maken met andere visies dan die van de Calo. Aangezien ik, net derdejaars, nog in de waan was dat de verschillende activiteitsgebieden van bijvoorbeeld turnen op de verschillende ALO's hetzelfde zijn, kwam ik na deze

bijeenkomst helemaal vol thuis van wat ik die avond allemaal had gehoord. Ik voelde me ineens erg naïef...

Aankankelijk was ik vooral geïmponeerd door de soms scherpe kritieken en tips. De voorzitter, Herman Rotting, hechtte er echter veel belang aan dat iedereen zijn inbreng had en zorgde dat ook de studenten aan het woord kwamen. De eerste keer dat ik aan het woord was, vond ik dat vooral spannend en had ik weinig inhoudelijke kritieken. De latere bijeenkomsten kon ik steeds meer zinvolle bijdragen leveren en meepraten over de verschillende onderwerpen. Daarnaast werd het contact met de aanwezigen steeds leuker en was het interessant te horen op welke manier zij actief in en rondom het bewegingsonderwijs zijn.

VERSCHILLEN PER BIJEENKOMST

De bijeenkomsten waren heel verschillend. De ene bijeenkomst waren de meningen zo verdeeld dat de discussie moeizaam verliep en het moeilijk was een gezamenlijk standpunt in te nemen. De andere keer waren de aanwezigen het daarentegen sneller eens met elkaar én de geschreven stukken. De laatste bijeenkomst ging over alle aanpassingen in de leerlijnen aangebracht naar aanleiding van de voorgaande bijeenkomsten en het inleidende gedeelte aangereikt door Harry Stegeman. Hierin werd beschreven vanuit welke visie het basisdocument geschreven is. Voor mij als student was dit een bijzondere ervaring, omdat ik degene wiens stukken een belangrijk onderdeel van de lesstof zijn op de Calo in het 'echt' kon ontmoeten.

EEN ONVERGETELIJKE ERVARING

Afsluitend wil ik zeggen dat iedereen zou moeten beseffen dat de schrijvers van dit document erg hard aan het werk zijn om een prachtig stuk werk af te leveren. Ik ben stiekem best een beetje trots dat ik hen wat heb kunnen helpen; niet alleen door negatieve geluiden te laten horen, maar ook door aan te geven dat bepaalde delen erg goed zijn. Daarbij was het een onvergetelijke ervaring te mogen praten met mensen die duidelijk veel afweten van het bewegingsonderwijs en met zo veel enthousiasme hun werk doen. Ik ben van mening dat mensen die vraagtekens zetten bij de diepgang van het bewegingsonderwijs en twijfelen over het nut van dit vak een keer een dergelijke bijeenkomst moeten meemaken!

Ingerlise is inmiddels vierdejaars student aan de Calo (Zwolle)
Correspondentie: ingerlise_kooijman@hotmail.com

BOEKEN

Didactiek van het bewegingsonderwijs
Daniel Behets
 2006, ISNB 90 334 6152 8
 Acco Leuven/Leusden
 231 pag., prijs: € 24.00

In deze geheel herziene uitgave van het in 2001 uitgebrachte *Didactiek en beweging* – handboek bewegingsopvoeding, wordt vanuit een duidelijk referentiekader de didactische kennis opgebouwd en kan de (toekomstige) lesgever zijn praktijkkennis toetsen aan nieuwe inzichten en benaderingen.

Het didactisch model stelt het leren van de leerling centraal en beschrijft een zestal basisconcepten. Deze basiscompetenties van de leraar vormen de structuur van het boek, met name het ontwerpen van leerinhouden, instructie, management, evaluatie, interpersoonlijke vaardigheden en reflectie.

In vergelijking met de eerste uitgave wordt ieder hoofdstuk, naast de al aanwezige structuur van het hoofdstuk, voorafgegaan door een overzichtsschema. De tekst van ieder hoofdstuk is grondig doorgenomen en aangepast/gewijzigd/uitgebreid naar de laatste ontwikkelingen.

De uitbreiding zit onder andere in het plaatsen van voorbeelden ter verduidelijking. Daarnaast heeft ook de indeling enige wijziging ondergaan. Zo zijn de hoofdstukken planning en observatie en feedback opgenomen binnen andere hoofdstukken. Planning, heeft nu een plek gekregen in het hoofdstuk 'Het ontwerpen van leerinhouden'. Dit is een logische plek als je ervan uitgaat dat planning in dienst staat van het leren: de leerervaringen worden aangepast aan het beginniveau van de leerlingen en onderweg bijgestuurd in de functie van de leervorderingen. De leerstofopbouw laat verder zien hoe de leerstof ontwikkeld, opgebouwd en aangeboden kan worden. Hierbij wordt ingegaan op motorische leerervaringen, open en gesloten motorische vaardigheden en criteria voor zinvolle leerervaringen. Het ontwikkelen van leerinhouden wordt via de stappen 'opbouw, verfijning en toepassing', met het leren van de leerling als focus beschreven. Een gedifferentieerd gebruik van werkvormen wordt beschouwd als een belangrijke vaardigheid van de huidige leraar. Hieraan gekoppeld is de wijze van instructie. Het hoofdstuk 'Instructie' is behoorlijk uitgebreid. Vooral het hebben van kennis en nadenken over wat je doet is erg belangrijk. Volgens diverse leertheorieën ondersteunt dat het leren en daarvan worden voorbeelden beschreven. In het hoofdstuk 'Management' heeft ook het observeren als onderdeel van de managementtaak een plaats gekregen. Verder wordt ingegaan op de orga-

nisatorische vaardigheden (tijd, ruimte) en op management van het klimaat als pedagogische vaardigheden. In het hoofdstuk 'Evaluatie' (met daarin opgenomen feedback) wordt besproken welke doelgerichte observatie men als (toekomstige) leerkracht kan ontwikkelen, welke nieuwe vormen van evalueren zich in het moderne onderwijs opdringen en welke types van feedback gebruikt kunnen worden. De interpersoonlijke vaardigheden tenslotte zijn noodzakelijk voor het uitbouwen van een goede relatie in een gunstig klassen klimaat. Ook hier worden weer voorbeelden gegeven zoals de roos van Leary, die je in staat stelt om interactiegedrag en –patroon tussen mensen in kaart te brengen. In een afsluitend hoofdstuk wordt stilgestaan bij de kenmerken van een professionele leraar en de begeleiding van een professionele ontwikkeling. Een uitstekend boek voor de opleiding tot docent LO, maar ook voor eenieder die is geïnteresseerd in onderwijsontwikkeling.

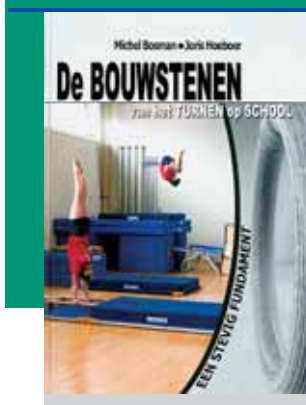
Hans Dijkhoff

De auteurs Joris Hoeboer en Michel Bosman zijn turndocenten op de Haagse Academie Voor Lichamelijke Opvoeding. Beiden zijn bekenden in de wereld van het (top)turnen en beiden hebben onderwijservaring op een school voor voortgezet onderwijs. Ze staan bekend om hun gedreven, duidelijke en eigenzinnige aanpak. Dit komt zeer duidelijk naar voren in het door hen geschreven boek.

De schrijvers durven hun nek uit te steken, ze zijn stellig, en zetten een duidelijke visie op turnen en turnonderwijs neer. Wie zo duidelijk zijn mening poneert vraagt er ook om dat mensen er (extra) kritisch naar kijken. Het lokt reacties uit bij de lezer, zet de lezer aan het denken en dat is natuurlijk allemaal prima. Het belangrijkste doel van de schrijvers is om principes en werkwijzen vanuit het wedstrijdturnen toepasbaar te maken voor de lichamelijke opvoeding: wedstrijdturnen en schoolturnen gaan hand in hand en kunnen veel van elkaar leren. Het boek is dus geschreven voor zowel de turntrainer als de docent lichamelijke opvoeding.

De schrijfstijl is 'recht toe recht aan', maar daardoor in ieder geval duidelijk, zonder al te veel omhaal. Het boek (A4-formaat) is dik (237 pagina's!) en zit boordevol informatie. Geen kant-en-klare lessen, maar wel veel technische beschrijvingen (met een duidelijke verantwoording vanuit de mechanica), bewegingsaanwijzingen, leerhulp-suggesties, arrangementen en methodische lijnen. Over de vormgeving: Het boek is

De bouwstenen van het turnen op school een stevig fundament
Auteurs: Michel Bosman en Joris Hoeboer
Uitgeverij: GrafiSelect, Haaksbergen
ISBN-10: 90-76837-17-1

geïllustreerd met af en toe een foto en verder veel tekeningen, die door de schrijvers zeer zorgvuldig zijn samengesteld. Het consequent gebruik van de tekeningen geeft samenhang aan het geheel, al zouden meer foto's het boek wel verlevendigen. Aardig is dat er in een bijlage van het boek aandacht besteed wordt aan het hoe en het waarom van het tekenen. Het boek heeft sowieso de uitstraling van een werkboek, en voor studenten lichamelijke opvoeding zal het die functie ook zeker kunnen gaan vervullen. Echter, ook voor doorgewinterde docenten lichamelijke opvoeding en voor ervaren turntrainers zal het boek een uitdaging zijn om de tanden in te zetten.

Binnen de kernactiviteiten van het turnen (zwaaien, draaien, springen, en balanceren) worden bouwstenen onderscheiden. Het aanleren van deze bouwstenen vormt de basis; wanneer de bouwstenen eenmaal goed zijn aangeleerd zal er een onderlinge transfer kunnen plaatsvinden. Volgens de auteurs wordt het aanleren van het turnen op deze wijze bij de wortels aangepakt, wat zal leiden tot tijdsinstaat in het leerproces en tot bewegingskwaliteit. Wat verder in positieve zin opvalt, is het creatieve gebruik van vaak eenvoudige, vernieuwende materialen (zoals: plofmatje, bruglegger, voltagemmer)

Al met al een aanrader voor een ieder die zin heeft om zijn kennis van turnen te vergroten of op te frissen. Zoals gezegd, bij het lezen van het

boek word je als het ware gedwongen om je eigen visie op turnen weer eens goed tegen het licht te houden. Dat is in mijn ogen een grote verdienste van dit boek.

Eric Pardon

Het Oranje Kruisboekje

25ste druk

ISBN 9006920827

Het Oranje Kruis is de organisatie op het gebied van eerste hulp (EHBO). Zij stelt de leerstof samen, neemt examens af, reikt onder meer het diploma Eerste Hulp uit en bewaakt de geldigheid daarvan. Het Oranje Kruis verzorgt zelf geen cursussen Eerste Hulp; dat doen ruim 1.500 vrijwilligersverenigingen en ruim 250 commerciële opleidingsinstituten. Een onafhankelijk College van Deskundigen bepaalt de inhoud en eindtermen van de verschillende opleidingen en bewaakt de inhoud van de lesboeken. Recentelijk is verschenen een nieuwe druk van het lesboekje Eerste Hulp bij Sportongevallen. Deze module is bedoeld voor eerstehulpverleners die assisteren bij sportevenementen en voor eerstehulpverleners die actief zijn binnen een sportvereniging

of op andere wijze zijn betrokken bij sporters. De module Eerste Hulp bij Sportongevallen is een vervolg module op de basismodule Eerste Hulp en de module Verbandleer en Kleine Ongevallen. Hoewel de inhoud van deze modules bekend verondersteld wordt is het ook voor leraren LO die niet in het bezit zijn van een EHBO-diploma, of zij die niet van plan zijn een cursus sportongevallen te gaan volgen, een interessante uitgave. Het boekje bevat een algemene inleiding over sportletsels, een opsomming van algemene belangrijke punten bij het hulpverlen, en een zeer uitgebreide opsomming van mogelijke sportongevallen. Daarnaast wordt er nog aandacht besteed aan het organiseren van eerste hulp bij een sportevenement, een overzicht van beschermende materialen per sport, en van ver-

band- en hulpmiddelen. In de hoofdstukken die gewijd zijn aan specifieke sportongevallen wordt telkens volgens een vast patroon het ongeval besproken: een korte uitleg over de aandoening, een schets van de situatie (bijvoorbeeld 'plotselinge pijn in de pols, een knarsend geluid bij strekken en buigen van de pols'), de conclusie die getrokken kan worden, en de actie die daarop moet volgen. Vervolgens wordt steeds de vraag gesteld: doorsporten of niet? Indien beschikbaar wordt afgesloten met mogelijke preventieve maatregelen. Het boek is rijk voorzien van illustraties en foto's. Een aanrader voor iedereen die in de begeleidende sfeer met sport en bewegen bezig is. Het boekje is te bestellen via de bestelsite van www.ehbo.nl.

Lars Borghouts

ACTIE NIEUW bij SIDIJK

Heeft u iets te vieren ...?
Jubiläum, Sportdag of Slotfeest

Wij hebben voor u de materialen SUPERCOOL ... Click & Go !

Huur nu onze AIRFUN AANHANGER met VIER artikelen voor slechts € 250 CLICK & GO

Springkussen of Klimwand
Tumblingbaan of Airvlak
Flikflakker of Creaqbus
Bobslee of Doelschietwand
Bel voor info: 0348-444879
of bel SIDIJK: 0566-625700

LAATSTE PAGINA

DOOR BAUKJE ZANDSTRA

Startdatum initiële registratie uitgesteld

Het hoofdbestuur heeft besloten de datum van inschrijving in het initiële KVLO-lerarenregister op te schuiven tot na de wintervergadering. Op de kaderbijeenkomst van 1 november worden het aangepaste Reglement KVLO-Registratie, de samenstelling van commissie registratie en de criteria voor toetsing besproken. In de wintervergadering kan tot vaststelling worden overgegaan.

Kaderbijeenkomst 1 november

De Kaderbijeenkomst vindt plaats op woensdag 1 november van 16.00 tot 21.00 uur in de Jaarbeurs te Utrecht. Naast registratie zal er veel aandacht zijn voor het project Regionale Positionering. De projectleider en de vijf regiocoördinatoren zullen zich presenteren en de plannen bespreken.

Digitale KVLO nieuwsbrief

Om de twee weken wordt door Hjalmar Zoetewei, de nieuwe webmaster van de KVLO, per e-mail automatisch een nieuwsbrief verstuurd naar leden die zich hiervoor hebben aangemeld via www.kvlo.nl. Hierdoor wordt u persoonlijk op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen. Ik raad u van harte aan zich aan te melden.

Goede docent vergroot welvaart

Het Centraal Planbureau pleit in het rapport *Kansrijk kennisbeleid* voor beter geschoolde en beter verdienende leraren omdat dit leidt tot beter presterende leerlingen. Ook de onderwijsraad kwam in haar advies *Doelgericht investeren in het onderwijs* tot deze aanbeveling. Het hoofdbestuur van de KVLO voelt zich hiermee gesterkt in haar beleid dat zich eveneens richt op professionalisering en een beter carrièreperspectief voor docenten.

VO-raad

In navolging van de HBO-raad en de MBO Raad (voorheen Bve Raad) komt er ook een VO-raad. Deze sectororganisatie is ontstaan door een samenvoeging van het Werkgeversverbond Voortgezet Onderwijs (WVO) en schoolmanagers-VO. Een en ander zal betekenen dat de schoolmanagers zich nadrukkelijker in de rol van de werkgever zullen plaatsen. De raad zal met ingang van 1 november functioneel zijn.

FUWA PO

Vanaf 1 augustus 2006 moeten scholen die functiedifferentiatie toepassen en niet-normfuncties ontwikkelen, deze functies beschrijven en waarderen met FUWA-PO. In de CAO-PO 2006-2008 zijn afspraken gemaakt over functiewaardering en over voorbeeldfuncties. In overleg tussen de werkgever en de PMR vindt de invulling van het functiebouwwerk op schoolniveau plaats.

Verstandig bewegen

Op www.sportzorg.nl, een samenwerkingsverband tussen de Vereniging voor Sportgeneeskunde, de Nederlandse Vereniging voor Fysiotherapie in de Sportgezondheidszorg en het RIVM, vindt u veel - ook voor het onderwijsveld - nuttige informatie over verstandig sporten en gezond bewegen, over blessurepreventie en behandeling, over testen, trainingen, warming up, voeding etc. De ontwikkeling van de site is door VWS gesubsidieerd.

Steunpunt Agressie in het onderwijs

Per 1 september kunnen docenten en scholen uit alle onderwijssectoren met vragen over de aanpak van agressie en geweld terecht bij het - in opdracht van het Vervangings- en Participatiefonds ingestelde -

Instituut voor Psychotrauma; onderwijs@ivp.nl of 06 2059 9897 (ma en wo tussen 14.00 en 16.00 uur). Contactpersoon bij de KVLO is Alien Zonnenberg.

GSM geeft ook impuls aan vakonderwijs

Het Groninger Sport Model, dat zich met allerlei activiteiten richt op een gezonde en actieve leefstijl van de Groninger jeugd slaat aan. Naast een ruim toegekende projectsubsidie via de BOS-impuls en een provinciale subsidie beginnen gemeenten en scholen nu ook zelf te investeren in vakonderwijs. Dit is van essentieel belang voor de continuïteit. Het Huis voor de Sport in Hoogezand wordt hiermee beloond voor haar inzet. Proficiat!

Budget BOS-regeling ontoereikend

In 1 april 2006 was de derde en laatste kans voor gemeenten om een BOS aanvraag in te dienen. Het Ministerie van VWS heeft op 23 augustus 2006 de selectie bekendgemaakt. De nieuwe projectgebieden kregen voorrang. Er waren echter meer projecten in nieuwe projectgebieden dan het budget van 47 miljoen toeliet. Voor de toekenning van projecten in de derde tranche zie: www.nisb.nl.

Heel Nederland danst

In LO 9 stond abusievelijk dat Heel Nederland op 6 november danst. Dit moet zijn 16 november. Als u met uw school ook mee wilt doen om daarmee blij te geven dat bewegen goed en leuk is kunt u zich nog aanmelden via www.heelnederlanddanst.nl (zie ook pagina 38).

Automatische incasso

In oktober zal de automatische incasso van de contributie voor het kandidaat-lidmaatschap plaatsvinden.

AFDELINGEN

FRIESLAND

Studiedag

Datum: vrijdag 10 november

Tijd: 13.00 - 20.30 uur

Plaats: OSG Singelland te Drachten

Info: www.kvlo.nl afdeling - Friesland

DE NOORDER

Skireis

Datum vertrek: vrijdag 23 februari 2007

Datum terugkomst: 4 maart 2007

Prijs: € 625,-

Info: hjorna@home.nl en/of <http://membert.home.nl/hjorna.noorderskireis.htm>

DEN HAAG

Schaatsen 2006 - 2007

De schaatsliefhebbers onder ons kunnen het komend seizoen weer volop hun hart ophalen. Ook dit seizoen hebben we Edwin Slegtenhorst weer bereid gevonden om de cursussen te geven. Edwin is een gediplomeerd schaatstrainer A bij de Trainingsgroep IJclub Bleiswijk.

Data eerste cursus: zaterdag 4-11-18-25 november, 2-9 december 2006

zaterdag Plaats: Uithof Den Haag

Tijd: 8.30 uur - 9.45 uur

Max. aantal deelnemers: 15

Data tweede cursus: zaterdag 13-20-27 januari, 3-10-17 februari 2007

Plaats: Uithof Den Haag

Tijd: 8.30 uur - 9.45 uur

Max. aantal deelnemers: 15

Info: paulverleg@kvlo-denhaag.nl

AGENDA

32^e BVLO Studiedag 15 november 2006 - Gent

Tijd: 9.00 - 12.00 uur en van 13.00 - 16.00 uur

Plaats: Gent - verschillende sportaccommodaties van de Universiteit Gent, Blose Stad Gent en provincie Oost-Vlaanderen

Meer informatie kunt u vinden op www.bvlo.be

Brochure: Kansen voor Sport en Bewegen in de Wmo

'Kansen voor sport en bewegen in de Wmo' is de titel van een nieuwe brochure, uitgegeven door het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB). De brochure is een verkenning van de relatie tussen sport en bewegen en de beleidsdoelstellingen van de Wmo (wet maatschappelijke ondersteuning).

De Brochure is te bestellen via www.nisb.nl; € 12,50 (48 pagina's)

HEEFT U ONZE WEBSITES AL BEZOCHT

www.kvlo.nl

www.gymleraren.nl (community lo)

www.gymlessen.nl (vaklokaal digischool)

www.bvenet.nl/~lo-bve

www.schoolensport.nl

www.janlutingfonds.nl

Groepsreizen voor scholen en bedrijven

Maatwerk

www.grevink.nl

Klik op "actie" voor de nieuwste aanbiedingen.
Verstuur uw offerteaanvraag via de homepage

in wintersport

Voor een offerte of brochure bel:

Tel: 0341-460180

fax: 0341-431888

e-mail: info@grevink.nl

Grevink
reizen
Lid SGR

PANNAEVENTS.COM

• Verkoop van Panna Arenas

• Panna demonstraties / clinics / masterclasses

• Panna Xperience

het Panna Event met 100% urban uitstraling!

Zeg ons verder op tijd:

Sportdagen
Promotionele activiteiten
Open dagen
Beurzen
Openingen

100%
straatvoetbal op elk moment en overal

Wij zijn de beste in deze branche

Neem contact op voor uw Event:

www.pannaevents.com
info@pannaevents.com

Servodienst 40 jaar aan de slag voor de veiligheid van uw leerlingen

Al 40 jaar inspecteert Servodienst de toestellen in gymnastieklokalen. Dat voorkomt ongelukken en problemen met de verzekering. We zijn trots op het jubileum van ons landelijk dekkend service-apparaat. De kwaliteit van onze rapporten is doorslaggevend.

Nu extra gunstige tarieven inspectie

Gunstig tarief nieuwe inspectie

Servodienst viert dit jubileum met gunstige tarieven voor nieuwe abonnees. Bovendien loopt er de komende maanden een extra 'offerte-actie' waarvan u kunt profiteren.

En 5% offerte aanbieding voor onze klanten

Waar onze inspectie leidt tot vervanging van toestellen kan Servodienst, dankzij samenwerking met Schelde International, tot 31 januari 2007 de klant 5% extra korting op de toestellen geven. De aanbieding geldt ook voor tribunes en scheidingswanden. Dat is de moeite waard, want het gaat hier om extra korting, boven de gunstige jubileumtarieven voor de inspectie zelf.

Vraag snel een inspectie aan:
Bel 0113-315140 of mail info@servodienst.nl

De grote gratis catalogus!

SPORT-THIEME 2006-2007

Schoolsport · Sport in verenigingen · Fitness · Therapie
0223-669601 · www.sport-thieme.nl

- Exclusieve producten!
- Meer dan 10.000 artikelen voor schoolsport, sport in verenigingen, fitness en therapie!
- 14 dagen teruggaverecht!
- Gekeurde kwaliteit en veiligheid!
- Thuiswinkel waarborg!

De schoolsport-specialist!

SPORT-THIEME®

Schoolsport · Sport in verenigingen · Fitness · Therapie

Sport-Thieme BV · 1784 NX Den Helder · www.sport-thieme.nl
Tel. 0223-669601 · Fax 0223-668091 · info@sport-thieme.nl